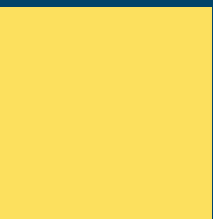

Program Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Suwałk do 2030 r.

Spis treści

1. Diagnoza sytuacji w zakresie przedsiębiorczości Suwałk	7
1.1. Potencjał Suwałk na tle Polski i Europy	8
1.2. Liczba i struktura firm	10
1.3. Wskaźniki przedsiębiorczości	21
1.4. Absorpcja środków na rozwój firm z Unii Europejskiej	27
1.5. Potencjał lokalnego rynku pracy	29
1.6. Instrumenty pomocowe rynku pracy (PUP w Suwałkach)	32
1.7. Instytucje otoczenia biznesu i samorząd gospodarczy	34
1.8. Zagospodarowanie przestrzenne	41
1.9. Edukacja zawodowa i przedsiębiorczości	42
1.10. Poziom satysfakcji i rekomendacje suwalskich przedsiębiorców	44
1.11. Polityka podatkowa samorządu Suwałk	50
1.12. Wnioski z diagnozy	53
2. Analiza SWOT	57
3. Podstawowe obszary interwencji - fundamenty rozwoju przedsiębiorczości w Suwałkach	61
4. Program Rozwoju Przedsiębiorczości a Strategia Rozwoju Suwałki 2030	65
5. System celów operacyjnych i działań	71
6. Mapa kompetencji PRP Suwałki 2030	75
6.1. Cel operacyjny 1. Kreowanie kultury przedsiębiorczości w Suwałkach, budowanie kompetencji oraz postaw proinnowacyjnych i twórczych.	76
6.2. Cel operacyjny 2. Wypracowanie efektywnych instrumentów wsparcia przedsiębiorczości	78
6.3. Cel operacyjny 3. Współpraca na rzecz rozwoju przedsiębiorczości	84
6.4. Cel operacyjny 4. Promocja suwalskiej przedsiębiorczości.	88
7. Młode Przedsiębiorcze Suwałki - kluczowy pakiet działań programu.	93
8. System monitoringu i modyfikacji PRP.	95
9. Podsumowanie i uwagi wdrożeniowe	97
Spis tabel	99
Spis wykresów	101

Wprowadzenie

Sposobem na zaczęcie jest skończenie mówienia i podjęcie działania.

Walt Disney

Program Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Suwałk do 2030 r. (dalej „Program”) powstał jako efekt analitycznych prac zespołu Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód. Prace prowadzone były na przełomie roku 2021/2022. W toku analiz bazowano przede wszystkim na wynikach badań wizerunkowych dla miasta Suwałki przeprowadzonych przez Instytut Badawczy IPC, ogólnodostępnych danych i statystykach a także na wiedzy i doświadczeniu współautorów.

Punktem odniesienia dla niniejszego opracowania jest przyjęta 30 czerwca 2021 r. uchwałą nr XXXIII/440/2021 Rady Miejskiej w Suwałkach Strategia Rozwoju Miasta Suwałki „Suwałki 2030”, która jest planem strategicznym o charakterze nadrzędnym.

Mając na uwadze cele strategiczne zawarte w Strategii „Suwałki 2030”, tj.:

1. Silni mieszkańcy,
2. Nowoczesna gospodarka,
3. Wyjątkowe środowisko,

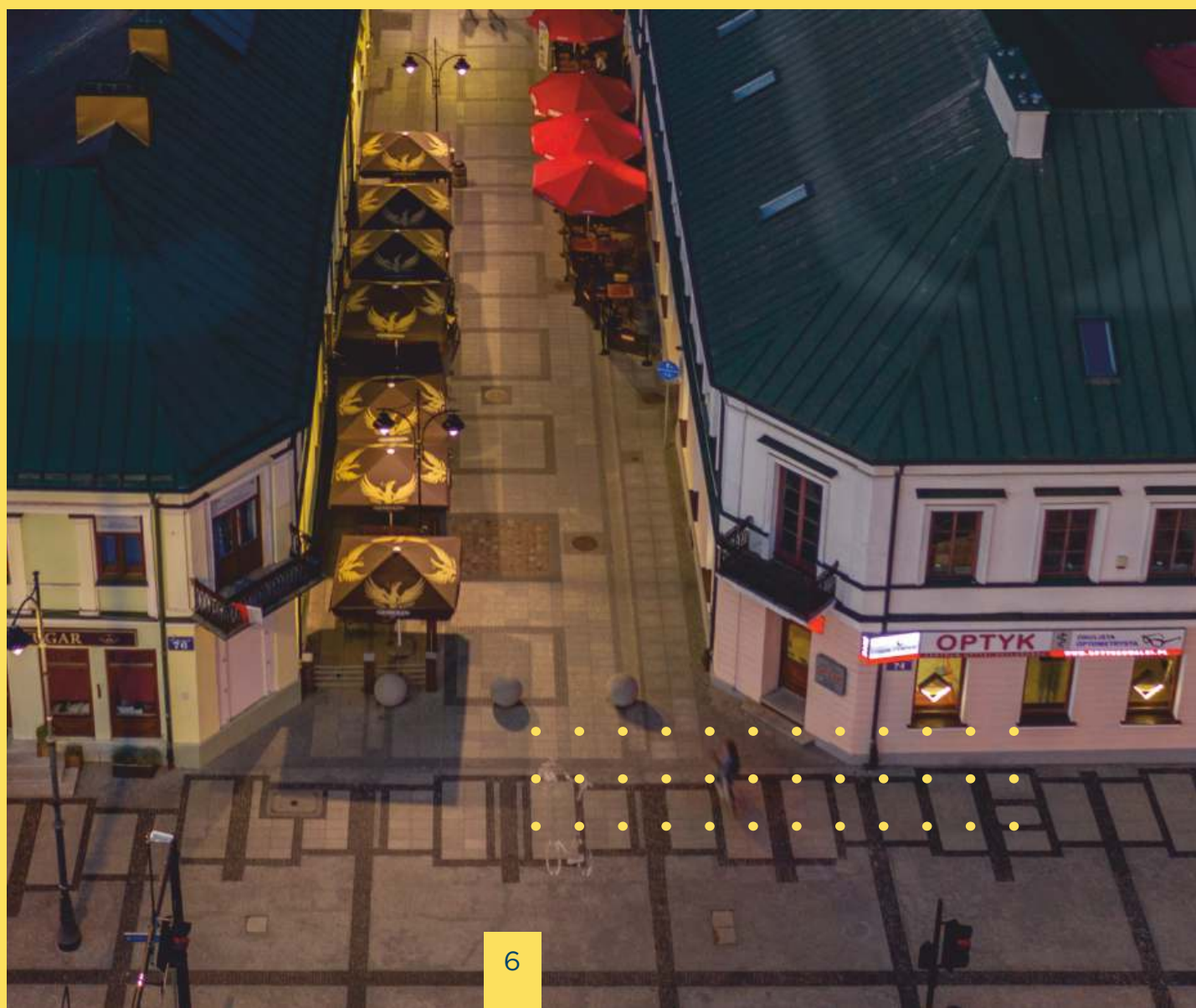
ambicją autorów Programu Rozwoju Przedsiębiorczości jest dostosowanie kierunków działań, zapewniających synergię między wyżej wymienionymi celami. Dlatego równie ważne, jak same działania wpisane w Program, jest sposób ich realizacji. To właśnie w sposobie realizacji przejawia się niejednokrotnie ich unikatowość i innowacyjność.

Program odpowiada również na wyzwania demograficzne stojące przed miastem. Dotyczą one w głównej mierze starzenia się społeczności miasta oraz migracji młodych potencjalnych przedsiębiorców, budujących potencjał miasta. Pozwala na wykorzystanie pojawiających się szans rozwojowych, minimalizowanie zagrożeń, a także budowanie potencjału gospodarczego miasta Suwałki.

Głównym celem niniejszego programu jest wskazanie kierunków rozwoju i sposobów wsparcia przedsiębiorczości w Suwałkach, a w konsekwencji wzmocnienie potencjału ekonomicznego Suwałk w założonym horyzoncie czasowym, tj. do roku 2030.

Zakłada się, że niniejszy dokument będzie podlegał stałemu monitoringowi strategicznemu i aktualizacji wraz ze zmianami uwarunkowań zewnętrznych oraz wyników dalszych prac analitycznych i konsultacji społecznych.

Samorząd Suwałk przeznaczał będzie na realizację Programu środki z budżetu miasta. Będzie to kwota odpowiadająca nie mniej niż 1% podatku od nieruchomości płaconego przez suwalskich przedsiębiorców. Szacuje się, że w 2023 r. będzie to ok. 500-600 tys. zł. Ta podstawa uzupełniona o finansowanie zewnętrzne pozwoli skutecznie realizować zaplanowane działania.

1. Diagnoza sytuacji w zakresie przedsiębiorczości Suwałk

Diagnoza obecnej sytuacji w zakresie przedsiębiorczości w mieście Suwałki jest punktem wyjścia do zaplanowania skutecznych działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości przez samorząd miasta.

W niniejszej części w sposób syntetyczny przedstawiono potencjał gospodarczy Suwałk, stan infrastruktury, działalność instytucji wsparcia przedsiębiorczości oraz potencjał wizerunkowy miasta w świetle ogólnodostępnych danych GUS, własnych badań ankietowych, wywiadów i innych dostępnych źródeł.

1.1. Potencjał Suwałk na tle Polski i Europy

W ostatnich latach (dane GUS 2014-2020) Polska odnotowała wysokie tempo wzrostu PKB, goniąc pod tym względem bogatsze kraje Unii Europejskiej. W 2021 r. PKB na mieszkańca wyrażony w standardzie siły nabywczej (PPS) wynosił 77% średniej w UE według danych Eurostatu¹ co daje Polsce 19 miejsce na 27 krajów Unii. Jeszcze w 2004 r. było to zaledwie 50,1%

¹ <https://forsal.pl/gospodarka/pkb/artykuly/8385768,pkb-na-mieszkanca-w-ue-w-pps-2021-mapa-unijnego-dobrobytu.html>, dostęp 24 marca 2022 r.

Pandemiczny rok 2020 przyniósł spadek PKB, ale już w 2021 nastąpiła wysoka kompensacja, podobnie jak w całej Unii. Konflikt zbrojny na Ukrainie na początku roku 2022 spowodował kryzys społeczny, gospodarczy (zwłaszcza energetyczny) w całej Europie, a zwłaszcza w Europie Środkowej. Są to wymierne straty ekonomiczne związane ze spadkiem koniunktury gospodarczej, rosnącą inflacją, niepewność w działalności gospodarczej i wiele innych, których skalę poznamy dopiero po zakończeniu wojny.

Ogólnie jednak w ostatniej dekadzie intensywnie rozwijały się zwłaszcza polskie miasta i regiony. Województwo podlaskie jako region cechuje stały wzrost gospodarczy, choć dystans do reszty kraju, a zwłaszcza metropolii, utrzymuje się na niezmiennym poziomie. Ten, który jest mierzony wielkością produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca w województwie według szacunków wstępnych GUS za 2020 r. wynosi 73,4% średniej krajowej. To nieznacznie więcej niż województwa podkarpackie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i lubelskie (68-72%), należy jednak podkreślić, że liderami rozwoju gospodarczego są województwa z najsilniejszymi ośrodkami miejskim, czyli Warszawą, Krakowem, Gdańskiem, Poznaniem i Wrocławiem.

Suwałki są subregionalnym ośrodkiem rozwoju², który gospodarczo bez wątpienia wpływa na rozwój całego obszaru północnej części województwa podlaskiego – głównie gminy wiejskie i pobliskie mniejsze miasta. Podstawowym zapleczem społecznym, rynkiem pracy i pracowników jest dla Suwałk nie tylko własna, niemal 70-tysięczna populacja (69 575 mieszkańców wg GUS w 2021 r.), ale też 36 tys. mieszkańców powiatu ziemskiego, na który składa się 9 gmin wiejskich.

Prognozowana liczba ludności w Suwałkach w 2030 r. to 68 801 mieszkańców³. Ten przewidywany przez demografów spadek wiązał się będzie również ze starzeniem się społeczeństwa, a zatem mniejszą liczbą osób w wieku produkcyjnym na rynku pracy.

² Diagnoza strategiczna Województwa Podlaskiego, Białystok 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, s. 156

³ GUS 2017, Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030, https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/Prognoza_2017_2030.aspx

1.2. Liczba i struktura firm

Na koniec roku 2021 r. zarejestrowano w Suwałkach 7429 podmiotów gospodarczych. Ogólny trend ostatnich lat jest wzrostowy co pozwala na ostrożny optymizm. Z jednej strony w poprzedniej dekadzie nie notowano tak dużych przyrostów liczby przedsiębiorstw (gros tych firm to mikroprzedsiębiorstwa), z drugiej strony w czasie pandemii wsparcie finansowe w ramach rządowej Tarczy antykryzysowej oraz samorządowego Pakietu Wsparcia Suwalskich Przedsiębiorców na czas pandemii koronawirusa COVID-19 pozwalało na spokojniejsze funkcjonowanie małych i dużych firm w wielu sektorach. Trudno więc przewidywać, na ile jest to trwały trend wzrostowy i czy nie zaburzy go kryzys wojny rosyjsko-ukraińskiej w I kw. 2022 r.

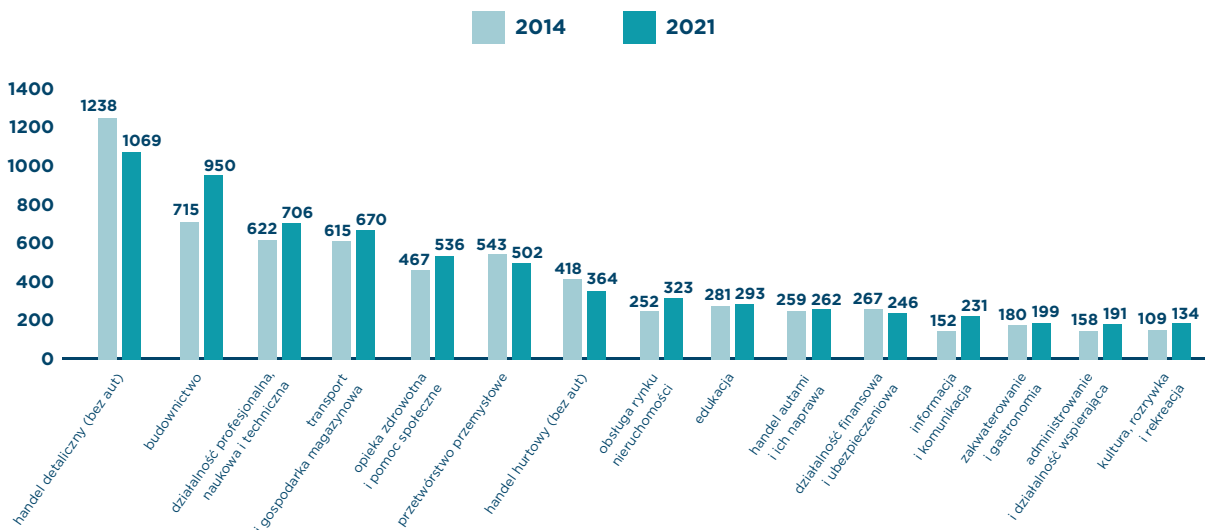

ogółem	7 429
do 9 zatrudnionych	7 181
10-49 zatrudnionych	189
50-249 zatrudnionych	56
250-999 zatrudnionych	2
1 000 i więcej zatrudnionych	1

Tabela 1. Liczba przedsiębiorstw w REGON w Suwałkach na koniec 2021 roku wg klas wielkości.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Analiza rodzajów działalności firm pozwala zauważyć, że gospodarka w Suwałkach jest mocno zróżnicowana branżowo, zwłaszcza wśród mniejszych firm. Szczegółowe zestawienie liczby przedsiębiorstw wg PKD w Suwałkach w latach 2014-2021 prezentuje załącznik nr 1.

Liczba podmiotów gospodarczych w Suwałkach wg głównych sekcji i działów PKD

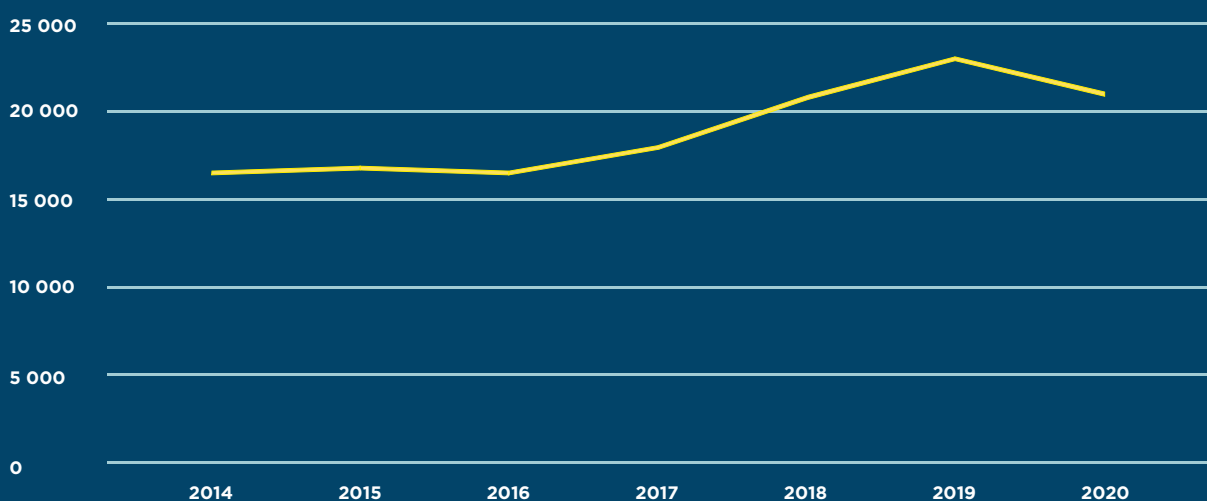
Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarczych w Suwałkach wg głównych sekcji i działów PKD (niektóre nazwy skrócone). Źródło: GUS

W latach 2014-2021 poszczególne działy PKD charakteryzowała różna dynamika. I tak alfabetycznie, sekcję A dział 01, czyli rolnictwo cechowała względna stabilizacja liczby przedsiębiorstw. Niewielki spadek zanotowały kolejne działy: leśnictwo i pozyskiwanie drewna (z 27 do 23 firm). Liczba firm zajmujących się górnictwem i wydobywaniem (głównie okolicznych kruszyw, tj. żwiru i piasku) zmniejszyła się z 18 do 14.

Kluczowa sekcja PKD dziedziny przemysłu – przetwórstwo przemysłowe – notuje stopniowy spadek liczby podmiotów. Dotyczy to zwłaszcza produkcji artykułów spożywczych (z 70 do 50 firm). Kilkuprocentowe spadki zanotowało kilka sekcji stanowiących do niedawna kluczowe w Suwałkach: produkcja odzieży i wyrobów z drewna, mebli, metalowych wyrobów gotowych. Większe spadki dotyczyły natomiast działów produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (z 23 do 18) i wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (z 38 do 27). Jednak ostatnie trzy lata wszystkie te branże cechuje stabilizacja. Większym procentowo wzrostem wyróżnia się tylko produkcja maszyn i urządzeń oraz ich naprawa.

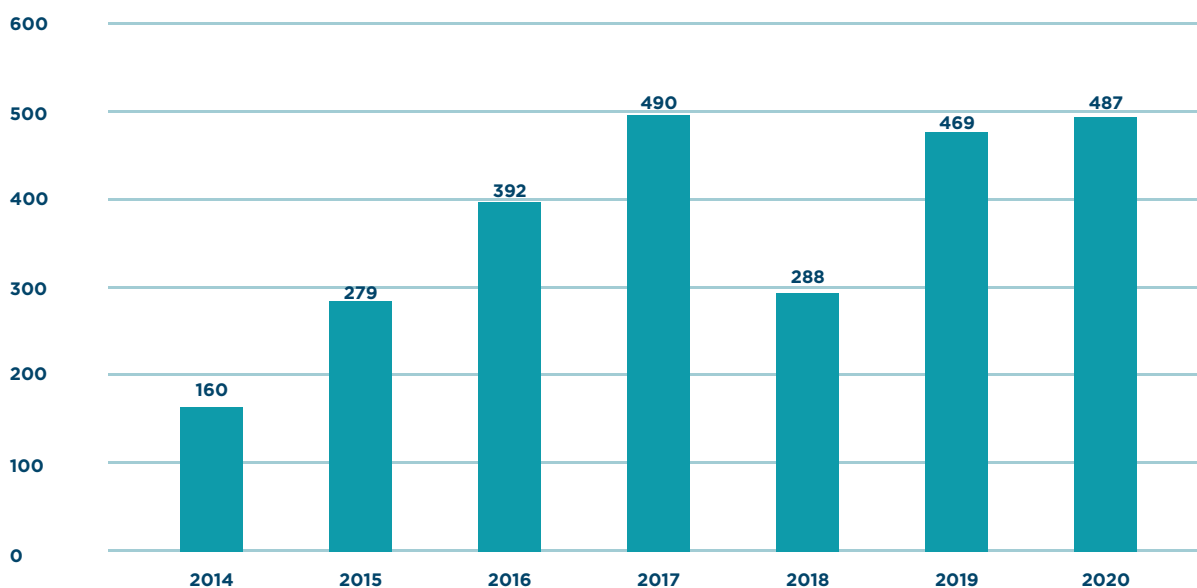
Liczba podmiotów nie oddaje jednak dynamiki rozwoju samych przedsiębiorstw produkcyjnych, które notują z roku na rok coraz większą produkcję sprzedaną, z wyjątkiem roku 2020 w okresie pandemii (dane GUS, dostępne dla zatrudniających >9 pracowników przedstawia poniższy wykres produkcji sprzedanej na mieszkańca).

Wykres 2 .Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w zł (podmioty o liczbie pracujących >9) (GUS 2022)

Najbardziej dynamiczną sekcją PKD spośród najliczniejszych w Suwałkach w latach 2014-2021 było budownictwo. Z 715 do 950 wzrosła liczba firm, najistotniej w ostatnich dwóch latach, zwłaszcza w dziale robót budowlanych specjalistycznych (+50%). Jednak dalszy rozwój budownictwa w Suwałkach nie jest możliwy do przewidzenia ze względu na rosnące ceny materiałów i usług przy obniżającej się zdolności kredytowej potencjalnych klientów (wysoka inflacja i stopy procentowe kredytów w II kw. 2022 r.).

O kondycji branży budowlanej świadczą dane o mieszkaniach (w tym o domach) oddanych do użytkowania (dane GUS 2022).

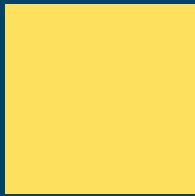

Wykres 3. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 2014-2020 (GUS 2022)

W 2020 r. na 1000 mieszkańców Suwałkach zostało oddanych 6,99 mieszkań. To więcej niż w Podlaskiem (5,48) i w Polsce (5,77), co świadczy o ponadprzeciętnej dynamice w branży budownictwa mieszkaniowego w mieście. W ostatnich latach Suwałki zbliżyły się ze wskaźnikiem ogólnej liczby mieszkań na 1000 mieszkańców (389,5) do średniej w Podlaskiem (397,5) i w Polsce (392,4).

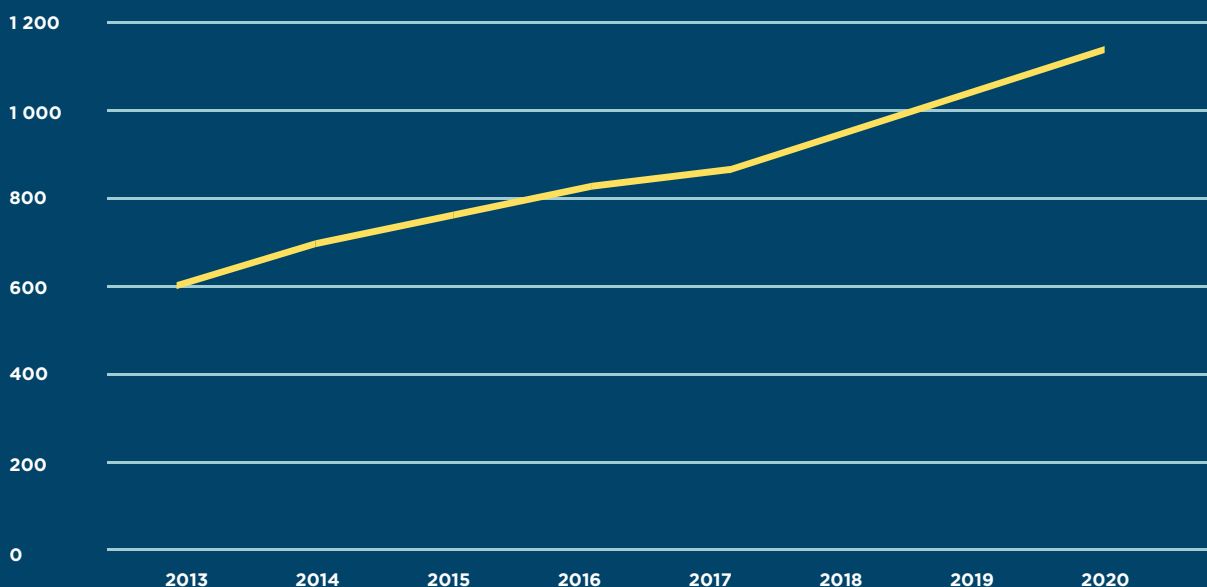
Handel hurtowy i detaliczny cechował ogólnie spadek liczby firm do końca 2017 roku (oprócz handlu samochodami), a obecnie liczba ustabilizowała się. 1069 firm zajmuje się handlem detalicznym, a hurtowni zarejestrowano w 2021 r. 364. Osobno liczone firmy handlujące samochodami to 262 firm w Suwałkach i ich liczba w całym badanym okresie jest stabilna.

W sekcji transportu i gospodarki magazynowej zanotowano znaczny wzrost aktywności gospodarczej. Liczba firm w transporcie lądowym wzrosła z 583 do 614, lecz o skali działalności mówi również liczba zarejestrowanych ciągników siodłowych (tirów). Ta wzrosła w ciągu siedmiu lat niemal dwukrotnie - z 601 ciągników na koniec 2013 r. do 1152 w 2020 r.

Liczba zarejestrowanych ciągników siodłowych w Suwałkach w latach 2013-2020

Wykres 4. Liczba zarejestrowanych ciągników siodłowych w Suwałkach w latach 2013-2020 (GUS 2022)

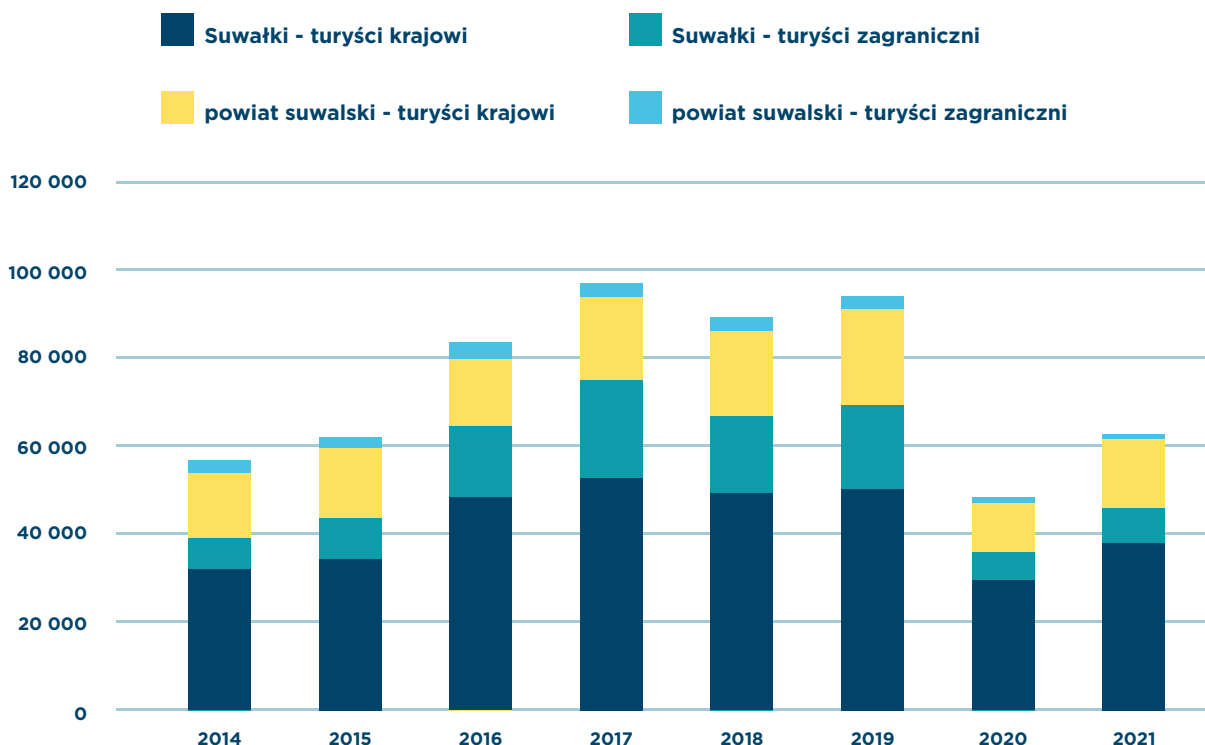
Magazynowaniem i działalnością usługową wspomagającą transport zajmuje się już 46 firm (w porównaniu z 30 w 2014 r.), co też świadczy o dużej dynamice w tym sektorze. Na dalszy rozwój branży logistyczno-transportowej może mieć jednak duży wpływ duży skok cen paliwa na początku 2022 r.

W ciągu ostatnich lat notowano pojedyncze wpisy w działach transportu wodnego i lotniczego, jednak na koniec 2020 r. nie było w Suwałkach zarejestrowanej żadnej firmy w tych działach, mimo otwarcia lokalnego lotniska (pasa startowego) w sierpniu 2020 r.

Względnie stabilnie w badanym okresie wyglądała liczba działalności gospodarczych związanych z usługami żywienia – w poszczególnych latach było to stale ok. 150 barów, restauracji czy firm cateringowych (obecnie 161). Natomiast w 2021 r. w dziale zakwaterowania liczba firm zwiększyła się do 38, co może świadczyć o rozwoju mniejszej bazy noclegowej w mieście. Zważywszy, że jest to często działalność nierejestrowana (w ogóle lub jako główna), należy ostrożnie interpretować dynamikę tego wskaźnika. 7 hoteli, 1 hostel i 1 camping oraz 3 obiekty niesklasyfikowane były zarejestrowane wg GUS i są to liczby od lat niezmiennie. Natomiast na platformach rezerwacyjnych odnaleźć można w Suwałkach istotnie coraz więcej obiektów noclegowych (39 obiekty na platformie Booking.com, 18 apartamentów i mieszkań na platformie Airbnb – stan na maj 2022 r.).

O rozwoju branży turystycznej, czy szerzej HORECA, zwłaszcza w kontekście popytu rynkowego, świadczy liczba turystów w Suwałkach. Pobytu turystów na całej Suwalszczyźnie (dla uproszczenia przyjęto powiat suwalski) również stanowią o potencjale rozwojowym tej branży w mieście, co obrazuje rys. 6.

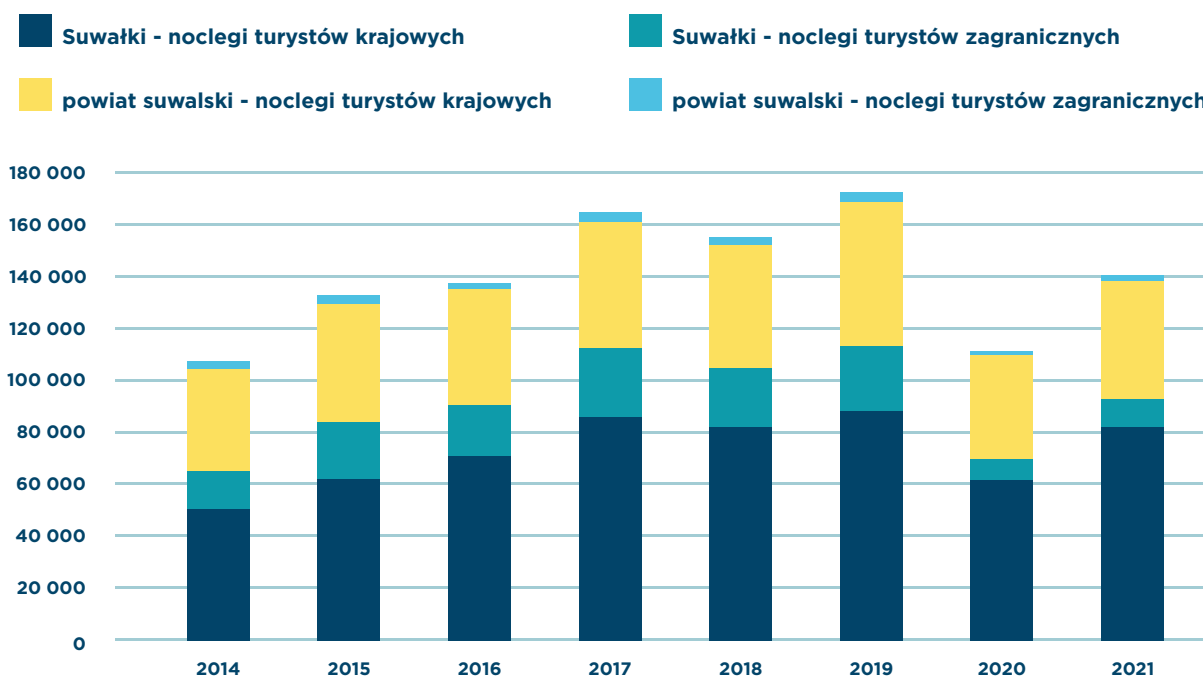
Zarówno pod względem liczby turystów, jak i udzielonym im noclegów, obserwuje się trend wzrostowy, załamany w 2020 roku pandemią COVID-19, ale już w 2021 r. odzyskujący dynamikę sprzed pandemii. W 2021 r. same Suwałki odwiedziło 45654 turystów, w tym 8073 z zagranicy.

Wykres 5. Liczba turystów krajowych i zagranicznych w Suwałkach i powiecie suwalskim w latach 2014-2021 (GUS 2022)

W większości turyści spędzają w mieście jedną noc, o czym świadczy liczba udzielonych noclegów (92 934, w tym 10 400 turystom zagranicznym).

Dłuższe pobyty cechują wypoczynek organizowany w obiektach okolicznych gmin (powiatu suwalskiego).

Wykres 6. Liczba udzielonych noclegów turystom krajowym i zagranicznym w Suwałkach i powiecie suwalskim w latach 2014-2021 (GUS 2022)

Informacja i komunikacja to pierwsza z sekcji zaliczanych do usług innowacyjnych. O ile działalność wydawniczą prowadzi już tylko 17 firm (od 2018 r. jest to stała liczba po spadku z 25 w 2014 r.), to działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych zgłosiło już 24 firmy (z 16 w 2014 r.). To globalny trend wynikający ze zmiany sposobów komunikowania się, która przenosi się online i materiały audiowizualne stanowią coraz istotniejszą treść w sieci.

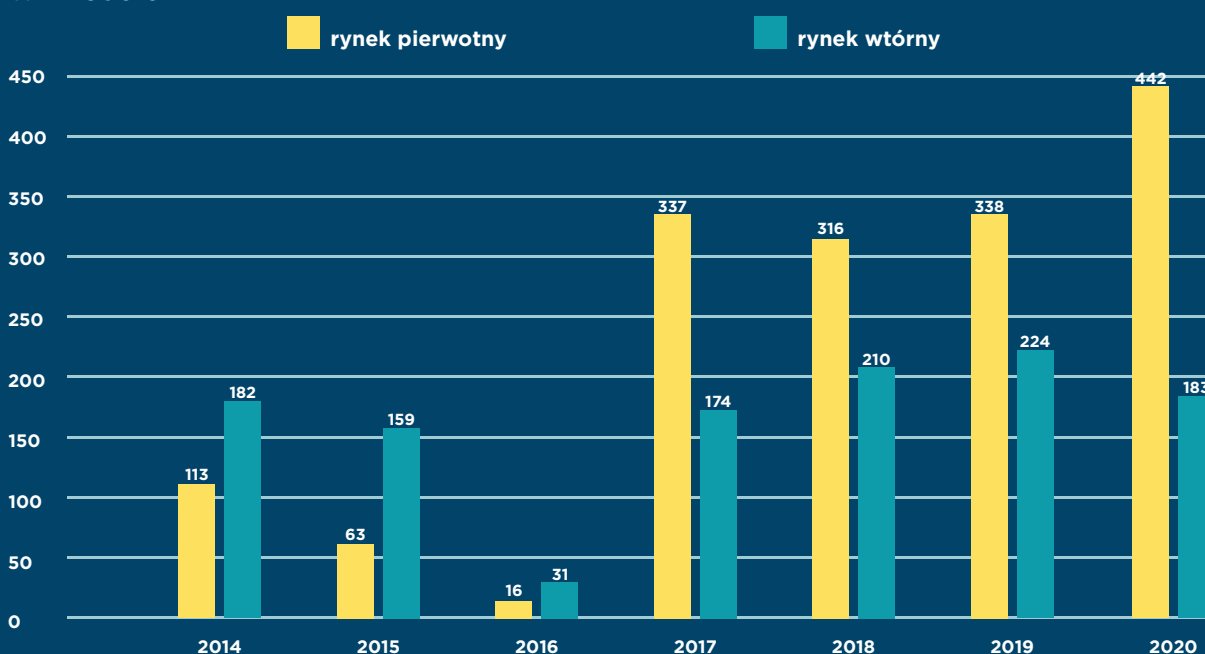
Wśród firm z powyższej sekcji prawie dwukrotnym wzrostem cechuje się działalność związana z oprogramowaniem. Z 69 do 150 wzrosła liczba firm informatycznych w tym dziale w ciągu 7 lat.

Pierwszy raz w 2018 r. liczba firm programistycznych przekroczyła w Suwałkach 100 i owa tendencja jest rosnąca. Może ją spotęgować trwały trend cyfryzacji firm i pracy zdalnej wynikający z doświadczeń pandemii COVID-19⁴. Trend dotyczy jednak całej Polski oraz związany jest z formą zatrudnienia programistów opartą nierzadko na ich rejestracji jako firm i kontraktach B2B. Rejestracja takiej działalności w Suwałkach i/lub przeniesienie się do Suwałk wynikać może z pozazawodowych czynników, jak bliskość rodziny czy atrakcyjność środowiska naturalnego i ogólna jakość życia.

⁴ Przykładem suwalskiej firmy, która w czasie pandemii odnotowała duży wzrost jest spółka Code&Pepper z branży IT, która zdobyła Diamenty Forbes w 2021 i 2022 zajmując 1. miejsce w Podlaskiem w kategorii firm z przychodami od 5 do 50 mln zł.

Działalność finansowa i ubezpieczeniowa to sekcja, której statystycznie ubyło wśród suwalskich firm – z 267 do 244 firm. W większości wspomagają one usługi finansowe i ubezpieczenia (agenci). Tu z kolei cyfryzacja gospodarki sprzyja przenoszeniu obsługi klienta online oraz centralizacji usług, co wiąże się z zamykaniem lokalnych oddziałów czy ograniczaniem liczby agencji w mniejszych ośrodkach.

Wzrost działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości w Suwałkach jest pochodną rozwijającego się budownictwa, głównie mieszkaniowego. Z liczby 252 firm, które w 2014 roku zajmowały się działalnością w tej sekcji, w 2021 r. wzrost nastąpił do 323. Ten trend może utrzymywać się w kolejnych latach pomimo przewidywanego wyhamowania budownictwa. Sprzyja temu ruch migracyjny (nowi stali lub tymczasowi mieszkańcy miasta, m.in. uchodźcy z Ukrainy) oraz przenoszenie się suwalczan do nowych mieszkań i domów w mieście.

Wykres 7. Liczba lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (GUS 2022)

Rosnący trend liczby transakcji na rynku nieruchomości w latach 2017-2020, widoczny w danych GUS (wykres 7), byłby dobrym prognostykiem dalszego rozwoju branży, gdyby nie zmieniły się warunki zewnętrzne.

Określenie trendów na rynku nieruchomości w środku 2022 r. staje się bowiem trudne ze względu na duże zmiany na globalnych rynkach materiałów budowlanych, paliw i energii, na polskim rynku pracy oraz ze względu na inflację oraz podniesienie stóp procentowych, które obniżyły zdolność Polaków do zaciągania kredytów hipotecznych. Zmienia się też dynamicznie model własnościowy, który w dużych miastach cechuje odejście od zakupu mieszkań na własność na rzecz najmu. Rynek ten prawdopodobnie będzie rozwijał się w dalszych latach, choć na mniejszą skalę, także w Suwałkach.

Szczególnego podkreślenia wymaga fakt, że swój potencjał w tworzeniu lokalnego PKB jeszcze powiększyły firmy prowadzące działalność profesjonalną, naukową i techniczną. W sekcji grupującej m.in. najbardziej innowacyjne firmy i branżę kreatywną, wzrost wyniósł 13,5%, a firmy te w liczbie 706 mogą stanowić jedne z najistotniejszych działów rozwojowych suwalskiej gospodarki. Ponad 600 z nich to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek. Względnie stała była liczba architektów i inżynierów i pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Natomiast o 29 firm (ponad 90%) wzrosła liczba firm centralnych (head offices) i doradzających w zakresie zarządzania. Stosunkowo duży wzrost wykazała też branża prawnicza i rachunkowo-księgową (wzrost o 34 firm, tj. 22,8%) oraz reklama, badanie rynku i opinii publicznej (wzrost o 11, tj. 22,4%). Nowością są firmy prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe (wzrost z 2 do 6 firm) oraz działalność związaną z zatrudnieniem (z 1 do 16 firm). Pojawienie się w Suwałkach firm wspierających zatrudnienie jest skorelowane z obniżającą się w mieście stopą bezrobocia – do poziomu, który znacznie utrudnia zdobycie pracownika, zwłaszcza wśród dużych firm produkcyjnych. Jest to jednocześnie pole do działalności gospodarczej wspomagające procesy rekrutacyjne w innych firmach.

Wyjątkowe znaczenie ma fakt, iż wzrost liczby działalności gospodarczych obserwowany jest w sekcji opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Branża z 442 podmiotów w 2014 r. wzrosła do 511 w 2021 r. Nowe przychodnie i gabinety lekarskie to rynkowa odpowiedź na coraz większe potrzeby zdrowotne mieszkańców Suwałk i okolic, których nie zaspokaja publiczna służba zdrowia.

Kolejnym istotnym obszarem, wpływającym na poprawę jakości życia mieszkańców jest działalność związana z usługami czasu wolnego. To z jednej strony twórczość związana z kulturą, a z drugiej strony sport, rozrywka, rekreacja, które pozwalają aktywnie spędzać wolny czas. W obu działach liczba firm wzrosła – do 27 w kulturze (wzrost o 50%) i 102 w sporcie, rozrywce i rekreacji (wzrost o 23%). Wzrost podaży w tych działach gospodarki świadczy o rosnącym popycie i wyższym dochodzie rozporządzalnym mieszkańców Suwałk w ostatnich latach, które skłonni są oni przeznaczać na usługi komercyjne czasu wolnego.

Pozostała działalność usługowa charakteryzowała się stabilną liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Wyłączając liczbę działalności organizacji członkowskich, której spadek miał charakter porządkowy w rejestrze, pozostała działalność, zwłaszcza w ostatnich trzech latach, cechowała się stałym wzrostem.

W odniesieniu do najmniejszych firm - osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą - udział poszczególnych sekcji PKD w Suwałkach nie odbiega znacznie od średniej w Polsce. Gdy ogólnie na 100 mieszkańców Suwałk przypada 8 jednoosobowych działalności gospodarczych (JDG), średnio w Polsce przypada ich 9. Najwięcej JDG rejestruje się podobnie jak średnio w Polsce w sekcjach: handel (23,5%), budownictwo (15,1%) i działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (10,9%). W grupie JDG znacznie większy udział w Suwałkach w stosunku do średniej krajowej cechuje tylko transport i magazynowanie (10,5% JDG zarejestrowanych w Suwałkach przy średniej krajowej 7%) oraz opiekę zdrowotną i pomoc społeczną (8,8% przy średniej krajowej 7,4%). Zakładając, że warunki prawno-organizacyjne zakładania takich firm są podobne w całej Polsce, ich zwiększony udział w Suwałkach może świadczyć o większym popycie lokalnym na usługi opieki zdrowotnej oraz transportu i magazynowania.

Suwałki mimo wzrostu w tej dziedzinie nadal cechuje niski udział branży kreatywnej i IT wśród JDG (3,3% w stosunku do 5% średnio w Polsce). Natomiast niższy udział JDG z sekcji przetwórstwa przemysłowego (6,8% w stosunku do 8,6% w Polsce) związany jest prawdopodobnie z dużą siłą przyciągania specjalistów do większych firm funkcjonujących z powodzeniem w Suwałkach i zapewniającymi miejsca pracy specjalistom.

DUŻE FIRMY

Lokomotywy rozwoju

O stanie lokalnej gospodarki świadczy nie tylko liczba firm w poszczególnych branżach, ale w dużej mierze obecność tzw. „lokomotyw rozwoju” - dużych firm, które stymulują pojawienie się usług business to business, kooperacji i działań badawczo-rozwojowych. Pełnią też kluczową rolę w kształtowaniu rynku pracy oraz tworzenia popytu na określone zawody, co determinuje kierunki rozwoju edukacji zawodowej w mieście.

Pierwszą dwunastkę „suwalskich lokomotyw” pod względem liczby zatrudnionych pracowników, obrotów i inwestycji oraz wiodącej roli w branży stanowią (w kolejności alfabetycznej):

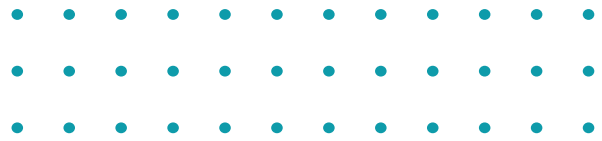
nazwa firmy	branża
ANIMEX FOODS <i>/oddział/</i>	przetwórstwo mięsa
AQUAEL	produkcja sprzętu akwarystycznego i zoologicznego
ASPI	produkcja narzędzi metalowych
GRUPA PADMA	produkcja drewnianych ramek do zdjęć i wieszaków
KRUSZBET	produkcja materiałów drogowych
LAKTOPOL <i>/zakład produkcyjny/</i>	produkcja laktozy i serwatki z mleka
MALOW	produkcja mebli metalowych
MLEKPOL <i>/zakład produkcyjny/</i>	produkcja mleczarska
RECMAN	produkcja odzieży męskiej
SALAG	produkcja listew i paneli podłogowych i ściennych
STOLLAR	produkcja okien i drzwi
FORTE/TANNE	produkcja mebli i płyty meblowej

Tabela 2. Czołowe suwalskie firmy pod względem liczby pracowników, obrotów i inwestycji - stan na 2022 r. (oprac. własne)

1.3. Wskaźniki przedsiębiorczości

Jednym z głównych wskaźników przedsiębiorczości jest liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności oraz dynamika wzrostu tego wskaźnika. W Suwałkach wskaźnik na koniec 2021 roku wynosił 1068 podmiotów/10 tys. mieszkańców.

	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców
2014	1005	761
2015	999	746
2016	991	729
2017	1000	731
2018	998	753
2019	1016	766
2020	1045	790
2021*	1068	805

Tabela 3. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Suwałkach na 10 tys. ludności.
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS. *Liczba ludności za 2021 r. na podstawie estymacji własnych.

W strukturze wielkości podmiotów znaczną większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (3 na 4 podmioty w rejestrze REGON).

W latach 2014-2021 w Suwałkach, podobnie jak w całej Polsce, liczba przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 49 osób spada. Natomiast liczba zarejestrowanych jednoosobowych działalności od 2016 roku rośnie. Zmniejszenie liczby wykreślanych przedsiębiorstw z bazy REGON zauważalne jest w 2020 roku. Niewątpliwie wpływ na to miały rządowe tarcze antykryzysowe i samorządowy Pakiet Wsparcia Suwalskich Przedsiębiorców w czasie pandemii.

W porównaniu do wskaźników gmin i powiatów referencyjnych, Suwałki wypadają przeciętnie, cechując się przy tym niewielkim wzrostem liczby podmiotów gospodarczych w relacji do liczby mieszkańców. Przedsiębiorczość mierzona tym wskaźnikiem rozwija się dynamiczniej w gminie wiejskiej Suwałki oraz Ełku, choć nadal ich wskaźniki nie dorównują Miastu Suwałki. Suwalski wskaźnik jest wyższy niż średnio w Podlaskiem, ale niższy niż średnia ogólnopolska.

jednostka terytorialna	2014	2020	2021	dynamika 2014/2021*
m. Suwałki	1 005	1 045	1 068	6 %
gm. Suwałki	804	976	1 018	27 %
Łomża	1 008	1 055	1 068	6 %
Ełk	856	941	968	13 %
Białystok	1 142	1 261	1 310	15 %
Podlaskie	825	933	968	17 %
Polska	1 071	1 219	1 267	18 %
Warszawa	2 210	2 649	2 784	26 %

Tabela 4. Porównanie wskaźnika podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. Ludności z innymi miastami regionu i kraju. Źródło: GUS i estymacje własne (dot. liczby ludności).

Tendencje wzrostowe, które można zaobserwować w danych za 2020 i 2021 r. pozwalają na ostrożny optymizm. Dla pełniejszego obrazu należy zauważyć, że podmioty z zawieszoną działalnością wg stanu na koniec października 2021 roku stanowiły 11,2% ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w Polsce.

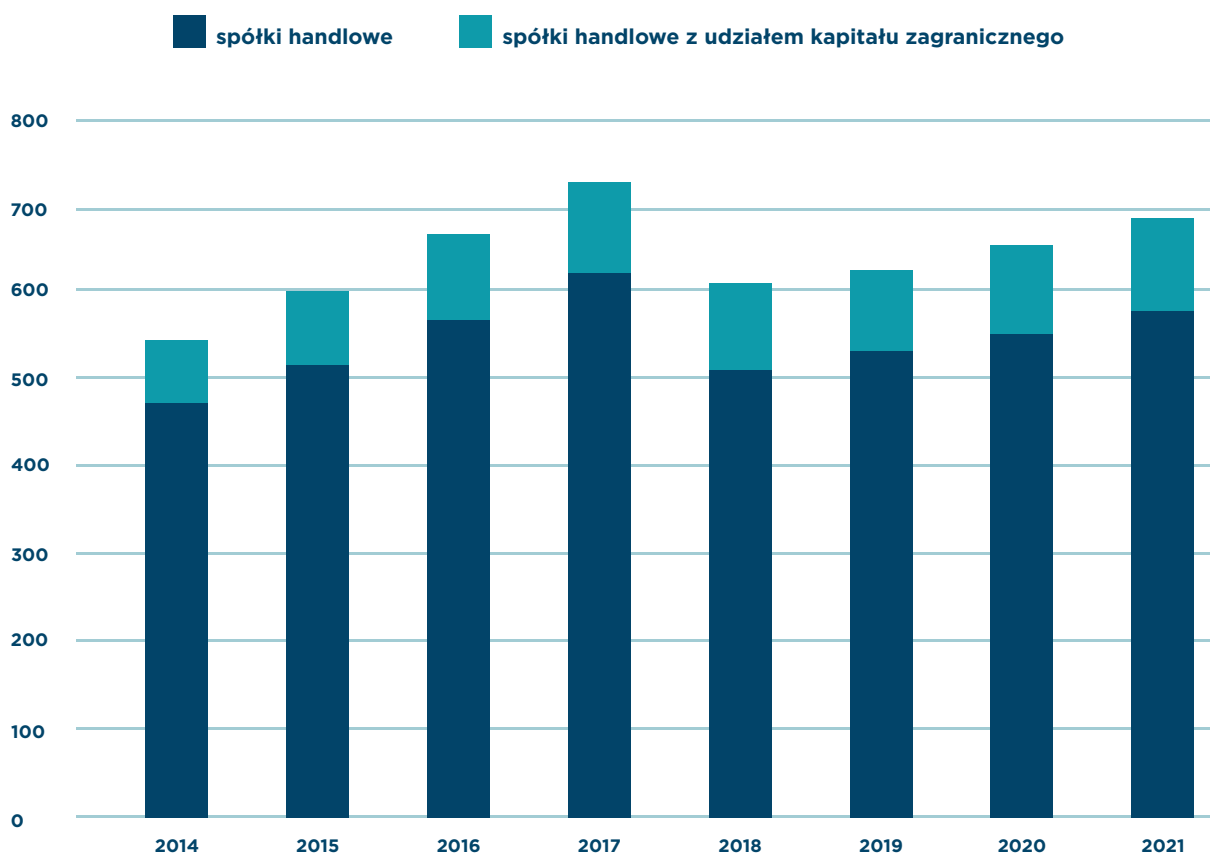

Obecną strukturę własnościową suwalskich spółek obrazuje:

Spółki handlowe ogółem	584
w tym spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	106
w tym spółki handlowe akcyjne	12
w tym spółki handlowe akcyjne, z udziałem kapitału zagranicznego	2
w tym spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	437
w tym spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z udziałem kapitału zagranicznego	103
Spółki cywilne ogółem	489

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną wpisane do rejestru REGON według formy prawnej. Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Do pozytywnych zmian zaliczyć należy ponowny wzrost liczby spółek handlowych, zwłaszcza po spadku w 2018 roku.

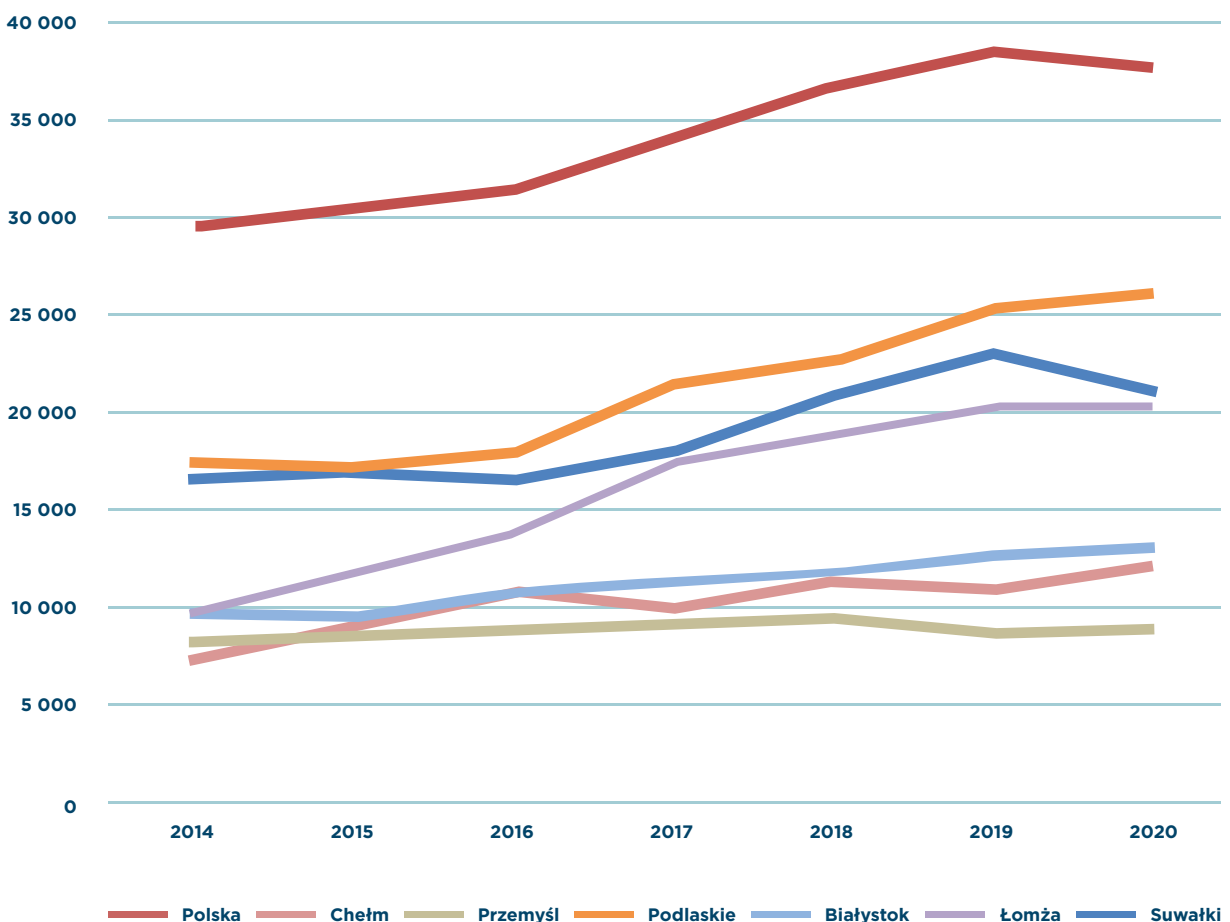

Wykres 8. Liczba spółek handlowych w Suwałkach w latach 2014-2021 (GUS 2022)

W badanym okresie od 2014 roku wzrost wynosił 22%, a wśród nich spółek z kapitałem zagranicznym o 51%. Na koniec 2021 r. spośród 584 spółek w mieście już 106 miało udział kapitału zagranicznego.

Suwałki cechował też wysoki poziom dynamiki eksportu w ostatniej dekadzie w warunkach relatywnie wysokiego poziomu eksportu ogółem. Przyczyniały się do tego głównie firmy produkcyjne z Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

O dynamice suwalskiego przemysłu świadczy wzrost produkcji sprzedanej przemysłu. Wskaźnik w przeliczeniu na 1 mieszkańca w referencyjnych jednostkach przedstawia wykres 9. Mimo odnotowanego spadku w 2020 r. spowodowanego zmniejszeniem produkcji w dużych firmach w czasie pandemii (tak jak średnio w Polsce), suwalskie przedsiębiorstwa wytwarzają coraz więcej.

Wykres 9. Produkcja sprzedana przemysłu w wybranych jednostkach terytorialnych na 1 mieszkańca w latach 2014-2020 (GUS 2022).

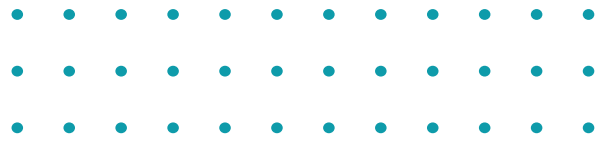

1.4.

Absorbpcja środków na rozwój firm z Unii Europejskiej

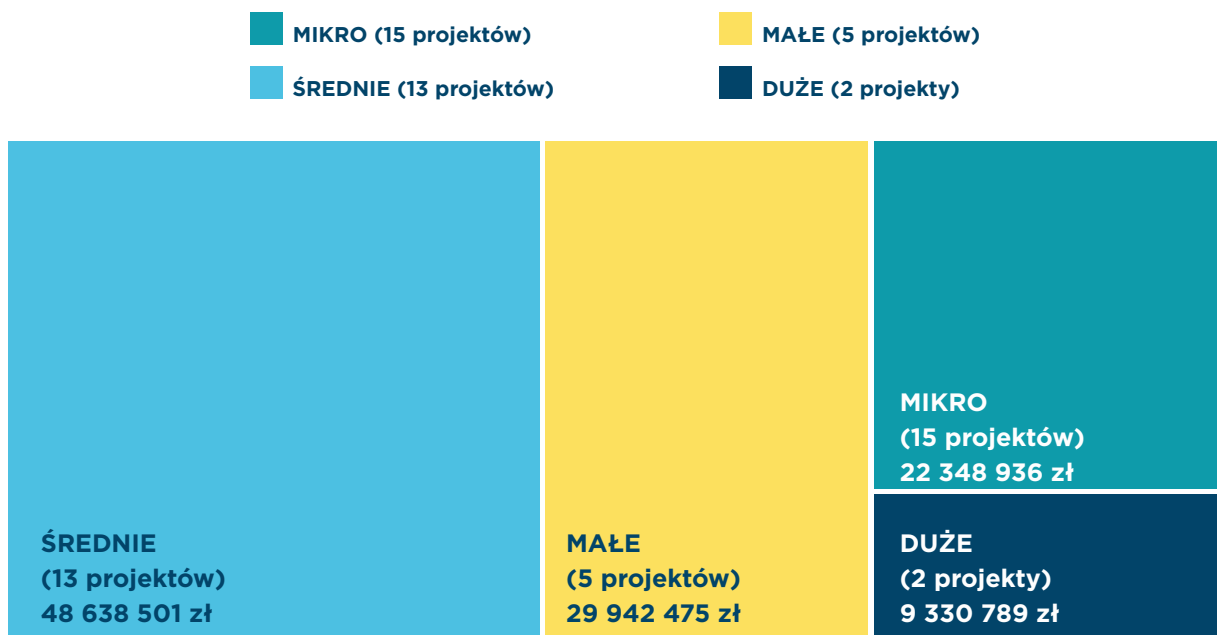

Program opracowany w 2014 roku zakładał duży udział instrumentów finansowych Unii Europejskiej w rozwoju suwalskich firm. Badania, innowacje, nowe technologie i podnoszenie konkurencyjności firm były celami polityk UE zawartymi przede wszystkim w Regionalnych Programach Operacyjnych (RPO) do 2020 roku. Suwalscy przedsiębiorcy rzeczywiście częściej korzystali ze środków RPO i Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, lecz nieliczni przeznaczali je na projekty innowacyjne czy badawczo-rozwojowe. Ze 194 projektów zrealizowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego 2014-2020 na terenie miasta Suwałki przez firmy prywatne (bez mikrodotacji wypłacanych na rozpoczęcie działalności przez operatorów funduszy parasolowych) w kategoriach „badania, rozwój, innowacje” oraz „rozwój firm” zaledwie 32 projekty dotyczyły badań i innowacji. Za to aż 141 projektów dotyczyło wsparcia utrzymania działalności gospodarczej przedsiębiorstwa w sytuacji znaczącego spadku obrotów na skutek COVID-19 (dotacje od 7 do 353 tys. zł, w sumie 6,7 mln zł). Fundusze UE zostały w czasie pandemii użyte do działań osłonowych, które wśród innych mechanizmów tworzących Tarczę Antykryzysową ustabilizowały w pewnym stopniu lokalną gospodarkę.

Wkład funduszy unijnych w rzeczywisty rozwój istniejących firm bezpośrednio poprzez projekty jest znaczący. W perspektywie finansowej 2014-2020 z trzech głównych programów operacyjnych, tj. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Polska Wschodnia i Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego, sfinansowano 56 projektów (o wartości ponad 1 mln złotych) na łączną sumę dofinansowania 138,8 mln zł. To zdecydowanie więcej niż 58,6 mln dofinansowania w RPO WP 2007-2013, ale porównywalna liczba wspartych podmiotów (47 podmiotów do 2013 r.). Warto zauważyć, że w mijającej perspektywie finansowej żadnego wsparcia w Suwałkach nie otrzymał projekt turystyczny w mieście, gdyż nie uruchomiono takich konkursów (poprzednio było to 5 podmiotów na 16,4 mln zł, głównie nowe suwalskie hotele).

Obecnie realizowane projekty z funduszy UE przy udziale suwalskich przedsiębiorców pozwalają zauważyć, że potencjał rozwojowy, tj. wielkość projektów i ich liczba, tkwi w firmach niezależnie od ich wielkości (wykres 10).

Wykres 10. Suma wartości dofinansowania oraz liczba projektów z funduszy UE realizowanych przez suwalskich przedsiębiorców na dzień 3 maja 2022 r. według wielkości przedsiębiorstwa. Źródło: oprac. własne na podstawie rpo.wrotapodlasia.pl.

1.5. Potencjał lokalnego rynku pracy

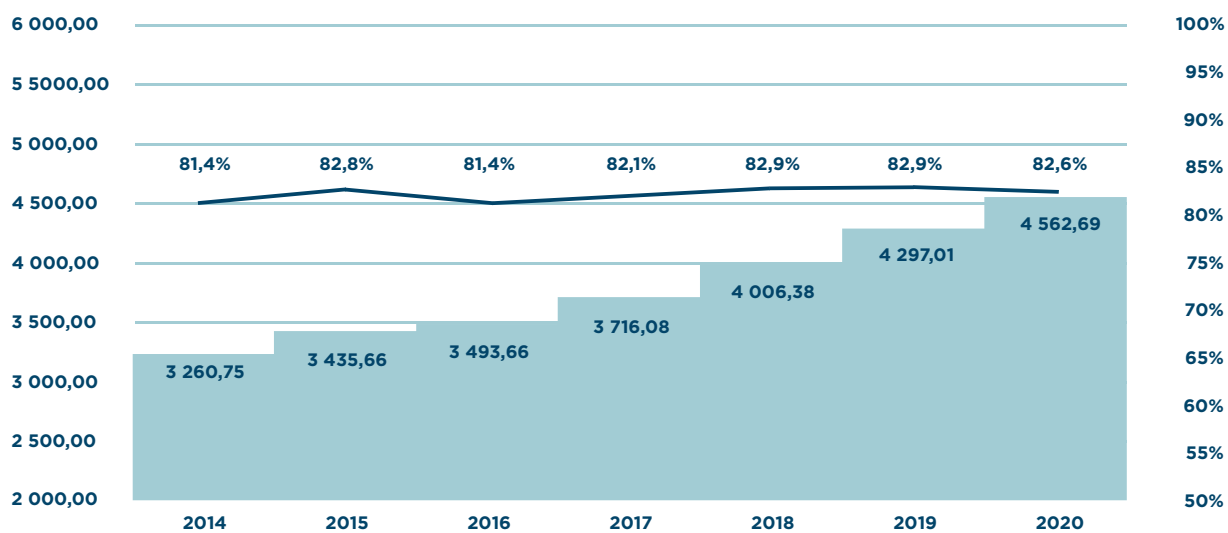
Zatrudnienie

Wzrost wynagrodzeń w lokalnej gospodarce ma dla samorządu kluczowe znaczenie. W sposób oczywisty zwiększa zadowolenie mieszkańców, ale też bazę podatkową (dochody samorządu) oraz dochód rozporządzalny, który jest często wydatkowany lokalnie na usługi dla ludności. Stanowi więc o większych możliwościach lokalnego popytu i atrakcyjności miasta do prowadzenia działalności gospodarczej.

Wynagrodzenie za pracę w większych firmach (powyżej 9 zatrudnionych) w Suwałkach od 2014 r. wzrastało w tym samym tempie, co w całym kraju. Od 3260 zł w 2014 r. do 4563 zł w 2020 r., co stanowiło 81-83% średniego wynagrodzenia w Polsce.

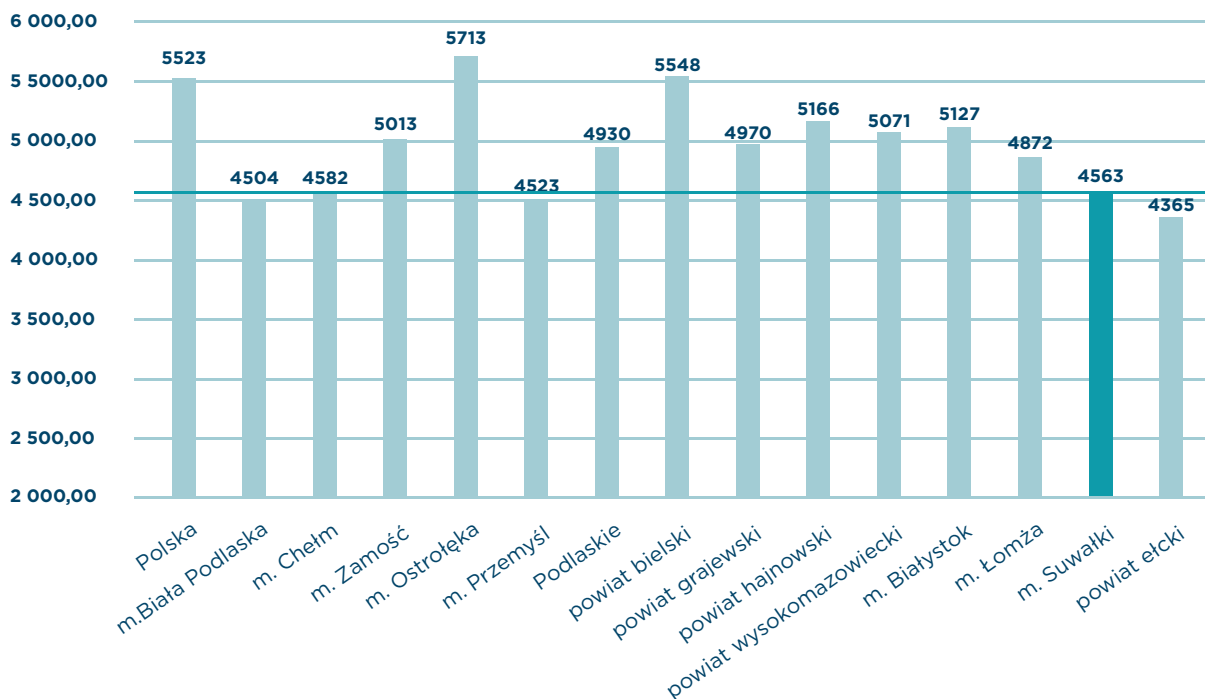

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Suwałkach oraz stosunek do średniej krajowej.

Wykres 11 .Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Suwałkach (w podmiotach >9 zatrudnionych) oraz stosunek średniej krajowej. Źródło: Dane GUS

Średnie wynagrodzenie miesięczne brutto w 2020 r. w wybranych samorządach.

Wykres 12. Średnie wynagrodzenie miesięczne brutto w 2020 r. w wybranych samorządach w porównaniu do Suwałk i Polski. Źródło: Dane GUS

Najwyższymi wynagrodzeniami w północno-wschodniej Polsce charakteryzują się ośrodki z dużymi firmami produkcyjnymi⁵. Suwałki zwiększyły nieznacznie przewagę konkurencyjną w sferze średniego wynagrodzenia w porównaniu do Przemysła i Białej Podlaskiej. Jednak wysokość wynagrodzeń w Suwałkach stanowi jedno z głównych wyzwań, które stoi zarówno przed przedsiębiorcami, jak i sferą budżetową.

Statystyka publiczna nie podaje wynagrodzeń w firmach poniżej 10 zatrudnionych, co utrudnia głębszą analizę powodzenia mikro- i małych firm w regionie. Globalne trendy i analiza ofert pracy w Polsce pozwalają jednak przewidzieć, które branże pozwolą mieszkańcom Suwałk uzyskiwać wyższe wynagrodzenia. Czy to w charakterze podwykonawców większych lokalnych firm, czy jako zatrudnieni tam fachowcy, a także jako eksporterzy usług na rynek globalny, to specjaliści branż IT, badań i rozwoju, logistyki, zarządzania produkcją, handlu internetowego czy e-marketingu mogą liczyć w najbliższych latach na najwyższe wzrosty wynagrodzeń.

Stopa bezrobocia

Liczba bezrobotnych od 2014 roku do 2020 roku charakteryzowała się tendencją spadkową. Od 2020 nastąpił wzrost bezrobocia spowodowany m.in. stanem epidemii, który wyhamował po kwietniu 2021 roku. Na koniec 2021 roku wskaźnik bezrobocia wyniósł w Suwałkach 5,0% (5,4% w Polsce, 7,0% w Podlaskiem, 3,9% w powiecie suwalskim). W 2021 roku zarejestrowano na terenie miasta i otaczającego powiatu ziemskiego 3518 osób bezrobotnych, natomiast wyłączone z ewidencji 3970 osoby. 53,4% powodów wyłączenia z ewidencji to podjęcie nowej pracy, co pokazuje, że około połowa, czyli 2000 zarejestrowanych w PUP mieszkańców Suwałk i sąsiednich gmin każdego roku gotowa jest do podjęcia nowej pracy i skutecznie ją podejmuje.

⁵ Przykładem są: Ostrołęka (zakłady papiernicze i elektrownia), Bielsk Podlaski (piąta firma budowlana w Polsce), Narewka w powiecie hajnowskim (maszyny rolnicze) czy Grajewo i Wysokie Mazowieckie (siedziby największych przedsiębiorstw mleczarskich w Polsce).

1.6.

Instrumenty

pomocowe rynku pracy

(PUP w Suwałkach)

Podstawowym działaniem Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach jest pomoc w poszukiwaniu pracowników oraz adekwatnych ofert pracy. W roku 2020 ogólna kwota środków finansowych PUP wyniosła 21 354 113,53 zł, w tym na wsparcie przedsiębiorców w ramach COVID-19 - 14 250 000,00 zł, natomiast na aktywizację zawodową osób bezrobotnych Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach przeznaczył 6 346 413,53 zł. Aktywizacją zawodową objęto 680 osób bezrobotnych. Do głównych form aktywizacji zawodowej bezrobotnych w Suwałkach w 2021 r. należały:

staże	207
prace interwencyjne	123
podjęcie działalności gospodarczej	75
refundacja kosztów opieki nad dzieckiem/osobą zależną	59
podjęcie pracy w ramach doposażenia/wyposażenia stanowiska pracy	43 (w tym 20 osób na uzupełnienie)
rozwój zawodowy	48
w tym szkolenia	45
w tym studia podyplomowe	3
roboty publiczne	31
finansowanie kosztów badań lekarskich (w ramach poradnictwa zawodowego)	31
prace społecznie użyteczne	24
kontrakt socjalny	15
podjęcie pracy poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie	12

Tabela 6. Aktywizacja zawodowa (682 osób) w poszczególnych formach.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Instrumenty pomocowe rynku pracy w niewielkim stopniu pomagają rozwinąć poziom przedsiębiorczości w Suwałkach. Potencjał osób bezrobotnych do tworzenia nowych, rozwojowych firm jest stosunkowo niski. W utrzymaniu niektórych firm pomagają dotacje na staż (zatrudnienie subsydiowane) i rozwój pracowników. Wśród instrumentów z większym potencjałem wymienić można:

- **Bon na zasiedlenie** – instrument promujący mobilność na rynku pracy – to potencjalne narzędzie pozyskania przez przedsiębiorców pracowników, ale skala jego wykorzystania w odniesieniu do przyjeżdżających do Suwałk nowych mieszkańców jest nieznana. PUP w Suwałkach wyjeżdżającym z bonem pracownikom (zwykle do większych miast) wydał ich w 2021 roku 12, a w 2022 r. planuje przyznać 20 bonów na zasiedlenie.
- **Krajowy Fundusz Szkoleniowy** będący w kompetencjach PUP pozwala pracodawcom podnosić kompetencje swoich pracowników. Dopasowanie kompetencji do potrzeb rozwojowych firmy po wsparciu z Funduszu bardzo dobrze oceniło 66,8% pracodawców, którzy z niego skorzystali⁶ (województwo podlaskie, lata 2019-2020). O środki z KFS może wystąpić każdy pracodawca w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, czyli podmiot zatrudniający pracowników na podstawie umowy o pracę.

⁶ Efektywność wsparcia udzielonego ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego w woj. podlaskim w latach 2019-2020, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, raport z badań 2021

1.7. Instytucje otoczenia biznesu i samorząd gospodarczy

Od lat Suwałki są obszarem działania instytucji, które przyczyniają się do rozwoju przedsiębiorczości w całym regionie.

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości powstała z myślą o podejmowaniu działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, ożywienia gospodarki oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom bezrobocia w 1993 r.

Fundacja oferuje usługi dla przedsiębiorców i bezrobotnych poszukujących szans własnego rozwoju. Cele statutowe to wspieranie finansowe istniejących i nowo tworzonych firm, doradztwo konsultacyjno-prawno-ekonomiczne i wszelkie inne działania promujące działalność gospodarczą i rozwój regionalny. Prowadzi też promocję przedsiębiorczości w postaci szkoleń, konferencji, misji gospodarczych, wizyt studyjnych, spotkań biznesowych.

Realizując zadania korzysta głównie z funduszy unijnych oraz Banku Gospodarstwa Krajowego (np. pożyczki dla podmiotów ekonomii społecznej).

Agencja Rozwoju Regionalnego ARES

Agencja Rozwoju Regionalnego ARES działa w Suwałkach od 1991 r. Od początku działalności Agencja zrealizowała 36 projektów regionalnych, krajowych i transgranicznych na łączną kwotę 30 179 876,24 zł. Agencja wspiera rozwój regionalny w różnych jego obszarach i jest ukierunkowana przede wszystkim na realizację inicjatyw gospodarczych w regionie Podlasia i Suwalszczyzny, a w szczególności:

- współdziała w opracowaniu programów rozwoju regionu,
- aktywnie wspiera biznes i eksport,
- promuje region suwalski,
- tworzy i realizuje programy aktywnej walki z bezrobociem,
- tworzy nowe podmioty gospodarcze,
- organizuje kształcenie zawodowe dorosłych i młodzieży,
- organizuje systemy gromadzenia i dystrybucji informacji gospodarczej,
- organizuje inkubatory przedsiębiorczości,

Od 1992 roku Agencja prowadzi Dom Handlowy Arkadia, który powstał w celu wspierania przedsiębiorczości, a w szczególności działalności handlowej i usługowej. Zajmuje powierzchnię około 7 tysięcy m², na której funkcjonuje 35 podmiotów gospodarczych korzystających ze stoisk handlowo-usługowych.

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna SA

Obecnie Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. pełni funkcję zarządzającego obszarem wspierania nowych inwestycji o łącznej powierzchni ok. 26 414 km² (2 641 400 ha). W ramach Polskiej Strefy Inwestycji przedsiębiorcy inwestujący na tym obszarze północno-wschodniej Polski mają możliwość uzyskania decyzji o wsparciu nowej inwestycji, dzięki czemu mogą skorzystać z pomocy publicznej w formie zwolnienia z podatku dochodowego (PIT lub CIT) do 70% wartości zainwestowanego kapitału. Wsparcie to dotyczy dużych inwestycji, lecz nie jest już ściśle związane z obszarami zarządzanymi przez SSSE.

Tereny inwestycyjne, znajdujące się w 19 podstrefach, w tym suwalskiej, stanowią ofertę inwestycyjną SSSE S.A. Są to działki przygotowane do szybkiego procesu inwestycyjnego, posiadające aktualne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i w większości wyposażone w niezbędną infrastrukturę techniczną. Inwestor nabywając grunt położony w granicach dawnej strefy ekonomicznej może ubiegać się o decyzję o wsparciu nowej inwestycji. Decyzja taka jest wydawana na okres 15 lat, niezależnie od obowiązującej maksymalnej intensywności publicznej w danym regionie.

Państwowa Uczelnia Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach

Państwowa Uczelnia Zawodowa (dawniej Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) aktualnie kształci ponad 2000 studentów na 3 wydziałach, w ramach 16 kierunków kształcenia:

- Wydział Ochrony Zdrowia / kierunki: logistyka, kosmetologia, pielęgniarstwo, ratownictwo medyczne stacjonarne, bezpieczeństwo wewnętrzne stacjonarne
- Wydział Humanistyczno - Ekonomiczny / kierunki: finanse i rachunkowość, ekonomia (I i II stopień), filologia angielsko-rosyjska, pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, pedagogika II stopnia
- Wydział Politechniczny / kierunki: budownictwo, transport, zarządzanie i inżynieria produkcji, produkcja i przetwórstwo surowców rolniczych.

Uczelnia współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w szczególności w zakresie prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych oraz udziału przedstawicieli pracodawców w opracowywaniu programów studiów i w procesie dydaktycznym.

Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód w Suwałkach Sp. z o.o.

Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód w Suwałkach Sp. z o.o. jest spółką powołaną przez samorząd Miasta Suwałki. Misją Parku jest aktywne wspieranie działań biznesowych i stworzenie środowiska sprzyjającego rozwojowi innowacji oraz kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży. W skład kompleksu budynków Parku wchodzi:

- Inkubator Technologiczny, który zapewnia początkującym przedsiębiorcom z sektora MSP, w tym startupom, pomoc w uruchomieniu firm, mentoring i wynajem powierzchni biurowej od 16 do 100 m²,
- Centrum Konferencyjno-Wystawiennicze, które tworzy idealną przestrzeń do organizacji wszelkiego rodzaju spotkań, szkoleń i konferencji,
- Laboratoria Badawczo-Symulacyjne, w tym chemiczne, multimedialne, badawczo-diagnostyczne i symulacji medycznych,
- Hale Procesów Technologicznych przeznaczone do wytwarzania produktów i urządzeń również dla Przemysłu 4.0.

Utworzona infrastruktura to przestrzeń otwarta nie tylko na przedsiębiorców, naukowców, pasjonatów nowych technologii i idei, ale także suwalczan i mieszkańców regionu w każdym wieku. Na terenie Parku funkcjonuje ponad 40 podmiotów gospodarczych łącznie zatrudniając ok. 250 osób. Dodatkowo ponad 40 podmiotów korzysta z usługi wirtualnego biura. Na przestrzeni lat, Spółka stała się kompetentną instytucją realizującą niestandardowe działania i inicjującą użyteczne zadania na rzecz lokalnego środowiska oraz biznesu.

Na rzecz rozwoju regionalnego w Suwałkach działają również inne niż IOB pozarządowe organizacje, typu:

- **Stowarzyszenie Euroregion Niemen**
- **Stowarzyszenie „Nasza Suwalszczyzna”.**

Stowarzyszenia realizują projekty głównie z funduszy Unii Europejskiej w postaci dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej czy edukacji młodzieży do przedsiębiorczości.

Pod względem liczby IOB na 10 000 podmiotów gospodarczych Suwałki cechuje, podobnie jak większość województwa podlaskiego, mniejsze natężenie wsparcia biznesu niż średnio w kraju. Wskaźnik ten jest jednak bardzo zróżnicowany w miastach podobnej wielkości i nie widać jego korelacji ze wskaźnikami przedsiębiorczości.

Liczba IOB na 10 000 podmiotów gospodarczych	
Suwałki	765,9
Podlaskie	604,3
Polska	847,5
Łomża	646,7
Ostrołęka	652,1
Zamość	721,2
Białystok	754,5
Chełm	907,6
Ełk	1 100,3
Przemysł	1 191,8

Tabela 7. Wskaźnik liczby instytucji otoczenia biznesu w poszczególnych jednostkach terytorialnych w przeliczeniu na 10 000 podmiotów gospodarczych w 2021 r. (GUS 2022).

Izba Przemysłowo-Gospodarcza w Suwałkach

Istotną rolę w środowisku przedsiębiorców odgrywa też samorząd gospodarczy, który w Suwałkach reprezentuje Izba Przemysłowo-Gospodarcza w Suwałkach. Do Izby należy około 70 firm z branży meblarskiej i drzewnej, budownictwa, handlu, transportu, turystyki i gastronomii oraz innych usług i produkcji. Powołana została w 2014 r. i działa w oparciu o ustawę o izbach gospodarczych, wpisując się tym samym w formułę organizacji samorządu gospodarczego o znaczeniu społecznym, nie nastawioną na zysk, realizującą misję i cele związane z kreowaniem lokalnego i regionalnego rozwoju gospodarczego. Jednym z głównych celów statutowych Izby Przemysłowo-Gospodarczej w Suwałkach jest reprezentowanie interesów gospodarczych zrzeszonych w niej członków przede wszystkim wobec organów administracji rządowej, organów samorządu terytorialnego oraz innych organizacji; pogłębianie i wzmacnianie więzi gospodarczych pomiędzy przedsiębiorcami, zachęcanie do podejmowania wspólnych przedsięwzięć i wymiany doświadczeń biznesowych, promowaniu przedsiębiorców i dobrych praktyk biznesowych oraz wsparcie dla prowadzonej działalności.

Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców w Suwałkach

Wśród mikroprzedsiębiorców i małych przedsiębiorstw najstarszą niezależną organizacją wspierającą i samopomocową jest Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców w Suwałkach. Powstał on w 1828 r. i od tamtej pory zrzesza suwalskie rzemiosło. Dziś są to przedstawiciele fryzjerów, stolarzy, murarzy, mechaników samochodowych, piekarzy czy kucharzy – w sumie 84 zakłady działające w Suwałkach. Cech pełni też ważną rolę w systemie oświaty, a konkretnie szkolnictwie zawodowym, powołując izbowe komisje egzaminacyjne czeladniczo-mistrzowskie.

1.8.

Zagospodarowanie przestrzenne

Na terenie miasta Suwałki, zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2021 roku, obowiązywały 104 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Obowiązujące plany zajmowały powierzchnię 5010 ha, co stanowiło ok. 76,42 % powierzchni miasta w granicach administracyjnych i 92,48% powierzchni terenów zurbanizowanych. W 2021 roku w trakcie opracowania było 21 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (w tym 15 dotyczących w części lub całości zmiany planów), obejmujących łącznie ok. 2010,13 ha. Z ogólnej powierzchni miasta ok. 23% terenu stanowią tereny zurbanizowane, jest to ok. 1500 ha.

W skali całego Suwałk uchwalono też 27 kwietnia 2022 r. nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Suwałk. Pozwala ono uwzględnić przestrzenną dynamikę rozwoju Suwałk również w jej gospodarczym wymiarze. Przedsiębiorcy byli włączeni w cały proces konsultacji Studium, współdecydując o strefach przemysłowych, usługowych miasta czy terenach pod budowę nowych osiedli mieszkaniowych, uwzględniając zasady zrównoważonego rozwoju.

1.9. Edukacja zawodowa i przedsiębiorczości

Praktyczne nauczanie przedsiębiorczości w szkołach realizowane jest w ramach przedmiotu “podstawy przedsiębiorczości” (60 godzin lekcyjnych w całym toku nauczania), a wybrane zagadnienia również w szkołach branżowych i technikach na wybranych profilach (dot. np. prowadzenia warsztatu samochodowego czy salonu fryzjerskiego). Od 2023 r. planowane są głębokie zmiany tego systemu i zastąpienie “podstaw przedsiębiorczości” przedmiotem “biznes i zarządzanie”⁷. Rozwojem kadry nauczycielskiej w tej dziedzinie zajmuje się Suwalski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Suwałkach, a rozwój kształcenia zawodowego stanowi istotną część uchwalonej w 2022 r. Strategii Oświaty Miast Suwałk do 2030 r.

⁷ <https://samorzad.infor.pl/sektor/zadania/oswiata/5402545,Biznes-i-zarzadzanie.html>,
dostęp 22.05.2022

Szkoły kształcące do zawodów lokalnego rynku pracy posiadają narzędzia do współpracy z firmami, które wyrażą chęć wspólnego kształcenia specjalistycznych kadr. W Suwałkach szeroko wykorzystywane są zarówno proste instrumenty jak staże i praktyki zawodowe, wynikające z programu nauczania, jak i bardziej zaawansowane - klasy patronackie. Stosowaną dotychczas praktyką wśród suwalskich dużych przedsiębiorców działających w Suwalskiej Strefie Ekonomicznej, jak również przez sam Zarząd Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. jest przyznawanie stypendiów najlepszym uczniom szkół technicznych i branżowych. W 2019 roku stypendia otrzymało dwóch uczniów z Zespołu Szkół Technicznych w Suwałkach oraz jeden uczeń z Zespołu Szkół z Zespołu Szkół nr 6 w Suwałkach. W 2022 roku spółka Forte/Tanne ufundowała 2 stypendia dla uczniów klasy technik automatyk.

O tym, że szkolnictwo zawodowe w okresie 2014-2021 było szczególnie rozwijane w Suwałkach, świadczą liczne inwestycje - zarówno twarde, jak remonty szkół i budowa nowych warsztatów, jak i miękkie projektu dofinansowane z UE.

tytuł projektu	Wartość ogółem (PLN)	Dofinansowanie (PLN)
„Przez innowacje do wiedzy”	1 956 172,80 zł	1 846 502,80 zł
Kreatywność kluczem do wiedzy	1 091 159,04 zł	981 659,04 zł
Rozwój kompetencji kadr subregionu suwalskiego	3 407 398,50 zł	3 066 658,65 zł
Rozwój kompetencji kadr subregionu suwalskiego	1 703 693,57 zł	1 533 324,21 zł
SUWALSKIE CENTRA KOMPETENCJI ZAWODOWEJ - kompleksowy model modernizacji systemu kształcenia zawodowego na terenie Miasta Suwałki	4 902 789,89 zł	4 657 594,91 zł
Zawodowcy przyszłości	1 471 609,39 zł	1 394 975,83 zł
Poprawa jakości kształcenia zawodowego w mieście Suwałki poprzez rozbudowę infrastruktury Zespołu Szkół Technicznych w Suwałkach	5 528 121,96 zł	3 546 408,02 zł
„Poprawa jakości kształcenia zawodowego w mieście Suwałki poprzez rozbudowę infrastruktury Zespołu Szkół nr 6 w Suwałkach”	9 688 855,26 zł	6 241 404,72 zł
suma	29 749 800,41 zł	23 268 528,18 zł

Tabela 8. Projekty realizowane przez Miasto Suwałki dot. rozwoju kompetencji zawodowych mieszkańców Suwałk z funduszy UE

1.10. Poziom satysfakcji i rekomendacje suwalskich przedsiębiorców

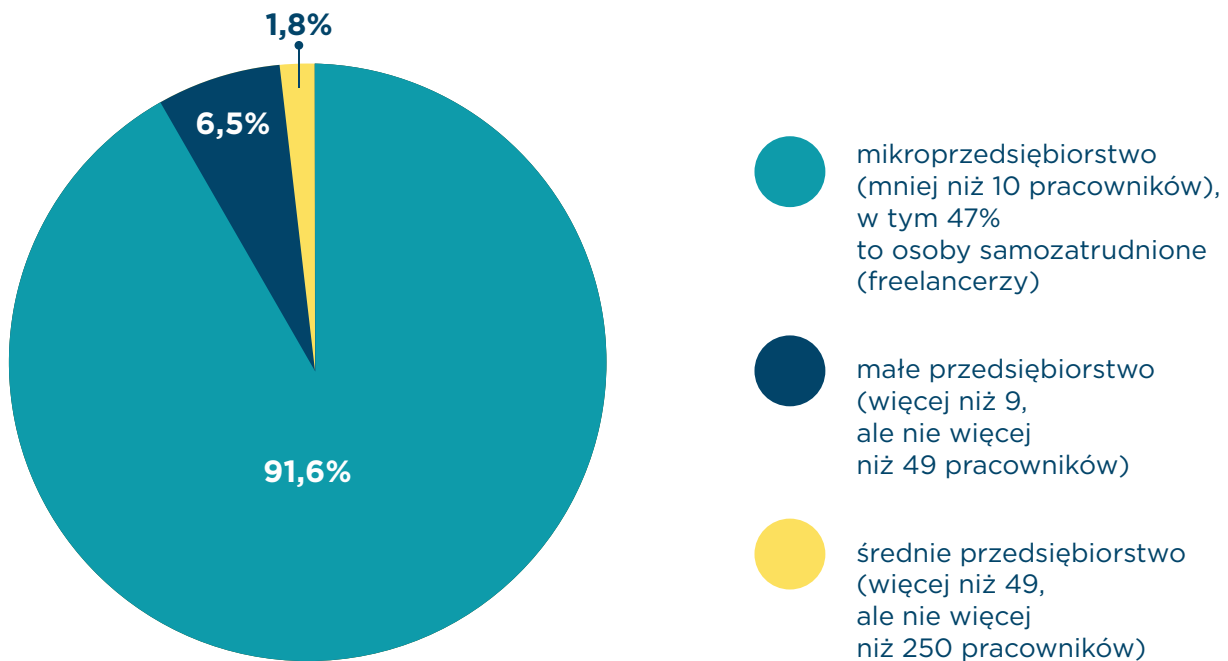
O atrakcyjności Suwałk do prowadzenia działalności gospodarczej świadczą warunki i czynniki obiektywne wymienione w poprzednich rozdziałach oraz oparte na doświadczeniu opinie obecnych przedsiębiorców. Pytanie ich o klimat do biznesu jest zasadne i powinno być prowadzone cyklicznie w ramach rozwijania współpracy między biznesem a samorządem jako element ewaluacji strategii i programów.

Badanie klimatu przedsiębiorczości w Suwałkach zostało przeprowadzone na przełomie 2021 i 2022 r.

Badania ilościowe (ankiety telefoniczne) przeprowadzone zostały wśród 383 przedstawicieli firm (błąd maksymalny badań to 5%). Oprócz badań ankietowych przeprowadzono wywiady w grupie fokusowej pozwalające pogłębić wybrane tematy dot. oczekiwań ze strony suwalskich przedsiębiorców.

Struktura próby badawczej pod względem wielkości firm oraz branży, odzwierciedla strukturę podmiotów gospodarczych miasta.

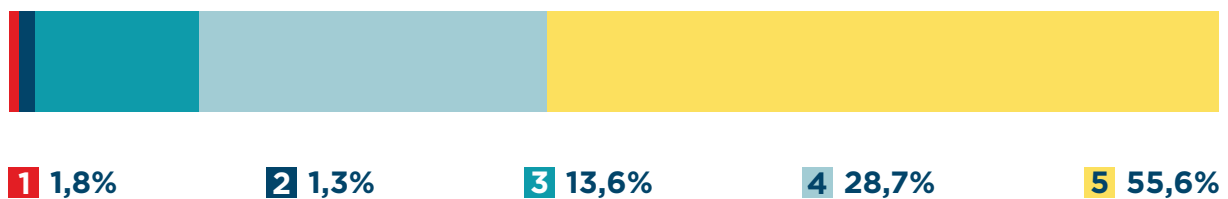

Wykres 13. Struktura podmiotów biorących udział w badaniu poziomu satysfakcji suwalskich przedsiębiorców.
Źródło: Badanie wizerunkowe Suwałk przeprowadzone przez Instytut IPC

Odpowiedzi respondentów na pytanie ogólne przynoszą pozytywną ocenę dotychczasowego środowiska biznesowego i działań samorządu Suwałk.

Czy Suwałki są miejscem przyjaznym do prowadzenia działalności gospodarczej.

Ocena w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo nieprzyjemne”, a 5 „bardzo przyjemne” - wynik w %

Wykres 14. Ocena warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Suwałkach wśród przedsiębiorców.
Źródło: Badanie wizerunkowe Suwałk przeprowadzone przez Instytut IPC

Z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorczości na terenie Suwałk konieczne było również poznanie opinii przedsiębiorców, co należałoby zmienić, aby w mieście był jeszcze lepszy klimat do rozwoju przedsiębiorczości. Dlatego poproszono badanych o wskazanie czynników sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości w mieście.

Spośród tych, którzy ocenili swoją satysfakcję z Suwałk na 1-4, „aż 17,8% uważa, że nic nie należy zmieniać. Pozostali skupiają się najczęściej na:

- konieczności rozbudowy infrastruktury, w tym drogowej, (13%)
- wszelkich czynnikach mających wpływ na obniżenie kosztów prowadzenia działalności (w tym obniżenie podatków i opłat lokalnych, zastosowanie ulg podatkowych), (10,1%)
- lepszej promocji miasta i lokalnych firm, (4,1%)
- pomocy finansowej, dopłat do miejsc pracy, (1,8%)
- uproszczeniu biurokracji,
- budowaniu klimatu przedsiębiorczości itp.

Nadal liczna jest jednak grupa, która nie potrafi wskazać żadnego z czynników rozwoju przedsiębiorczości w Suwałkach (29,6% badanych). Co istotne wśród odpowiedzi pojawiają się takie, które ogólnie wskazują na konieczność „rozwoju miasta” oraz takie, które obok wsparcia początkującego biznesu dotacjami wprost mówią o „zainwestowaniu w młodych przedsiębiorców”.

5,3% przedsiębiorców na otwarte pytanie dotyczące oczekiwanych form wsparcia przedsiębiorców ze strony władz miast odpowiedziało, że nie ma w stosunku do władz miasta żadnych oczekiwań w zakresie wsparcia w rozwoju ich własnego przedsiębiorstwa. Pozostali badani wskazują, że wsparcie władz, które powinno być skierowane do przedsiębiorców powinno głównie koncentrować się głównie na:

- pomocy finansowej: dofinansowaniach, dotacjach, dopłatach do wynagrodzeń (25,9% badanych)
- obniżeniu podatków (od nieruchomości, podatek gruntowy) i opłat (w tym za wynajem/użytkowanie lokalu), zastosowaniu ulg i zwolnień podatkowych (23,5% badanych)
- szkoleniach (5,6% badanych)

13,6% przedsiębiorców nie wie lub nie ma zdania w tym zakresie.

Przedstawienie respondentom możliwości różnych form wsparcia przez samorząd w formie listy wyboru pozwoliło uzyskać znacznie więcej odpowiedzi, które już dużo szerzej rysują obraz oczekiwań przedsiębiorców.

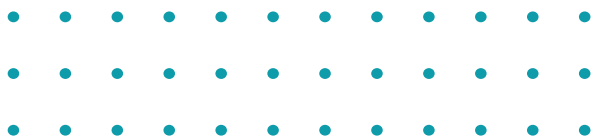
Choć nadal najwięcej, bo 28,3% badanych, wskazuje na konieczność zastosowania ulg podatkowych, to już 24,3% doceniłoby lepszą promocję lokalnych firm poprzez urzędowy serwis internetowy (np. zamieszczanie ofert, bazy firm w podziale na rodzaje usług).

Pozostałe opinie przedstawione zostały na wykresie:

Wykres 15. Najbardziej oczekiwane formy wsparcia przedsiębiorców w Suwałkach.
Źródło: Badanie wizerunkowe Suwałk przeprowadzone przez Instytut IPC

W wywiadach w grupie fokusowej wnioskowano również o stworzenie przestrzeni do dyskusji, zgłaszania i podejmowania inicjatyw, czerpania z doświadczenia innych przedsiębiorców. Podkreślono, że we współpracy z władzami miasta ważne jest dla przedsiębiorców to, czy władze rzeczywiście interesuje zdanie i potrzeby lokalnych firm. Sugerowano również obniżenie podatków lokalnych oraz skrócenie czasu załatwiania spraw urzędowych.

Warto zauważyć, że kobiety-przedsiębiorczynie znacznie częściej niż mężczyźni-przedsiębiorcy oczekują wsparcia w postaci promocji lokalnych firm poprzez urzędowy serwis internetowy. Mężczyźni z kolei zauważają pilniejszą potrzebę stworzenia Programie rozwoju gospodarczego lub rozwoju przedsiębiorczości.

Wśród branż o najlepszych perspektywach rozwoju badani przedsiębiorcy wskazują:

- turystykę, w tym hotelarstwo i rekreację (wskazaną przez 38,8% próby)
- handel (15,5%)
- budownictwo (10,8%)
- przemysł i produkcja (7,5%)

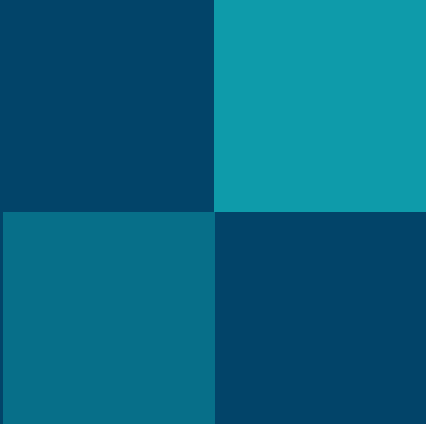
Barierami najistotniejszymi w ocenie ankietowanych przedsiębiorców są:

- Wysokie podatki lokalne (od nieruchomości, opłaty targowe, od środków transportu i in.)
- Wysokie podatki CIT, PIT i VAT
- Koszty pracy

O ile dwa ostatnie czynniki są niezależne od samorządu, o tyle wysokość podatków lokalnych jest narzędziem polityki rozwojowej Suwałk, co jest przedmiotem analizy w dalszej części opracowania.

W sferze komunikacji samorząd-biznes 96% ankietowanych pozytywnie ocenia skuteczność dotychczasowej komunikacji. Pozostali proponują utworzenie centrum informacyjnego dla przedsiębiorców, dedykowanego firmom portalu internetowego, akcje mailingowe i ogólnie zwiększenie dostępności informacji o polityce gospodarczej samorządu.

W zogniskowanych wywiadach grupowych (FGI) jednoznacznie oceniono Suwałki jako przyjazne do życia. Opinie co do tego, co może skłonić do osiedlenia się w Suwałkach były jednak podzielone. Z jednej strony mówiono o tym, że do miasta mogą przyjechać tylko osoby związane emocjonalnie z Suwałkami, z drugiej zaś, że Suwałki są miastem dla wszystkich tych, którzy chcą uciec od zgiełku wielkich miast (i którym pozwala na to rodzaj i sposób wykonywania pracy).

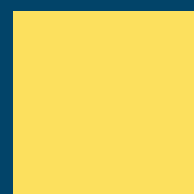
Do powrotu, poza sytuacją rodzinną, może skłonić też zdaniem suwalskich przedsiębiorców możliwość rozpoczęcia własnego biznesu (mniejsza konkurencja, wsparcie finansowe ze strony władz miasta).

Zdaniem badanych, trudno jest znaleźć rozwiązanie na zachęcenie młodych mieszkańców Suwałk do pozostania w mieście, ponieważ oni sami nie wiedzą jeszcze czego chcą, z jakim miejscem chcieliby związać swoją przyszłość zawodową i rodzinną.

Suwałki oceniono również jako dobre miejsce do prowadzenia biznesu. Uczestnicy badań fokusowych zwracali jednak uwagę na następujące kwestie:

- niedobór pracowników w niektórych branżach, konieczność poszukiwania ich poza Suwałkami (również niedostosowanie kształcenia do potrzeb rynku),
- stan infrastruktury i usług społecznych, który w niedostatecznym stopniu zachęca do pozostania w mieście lub osiedlenia się w Suwałkach (m.in. stan sektora ochrony zdrowia),
- problemy z Internetem,
- różnica w jakości usług świadczonych przedsiębiorcom (np. usługi księgowości) pomiędzy firmami lokalnymi, a np. warszawskimi.

Uwagi te powinny być szczególnie wzięte pod uwagę przy planowaniu działań Programu.

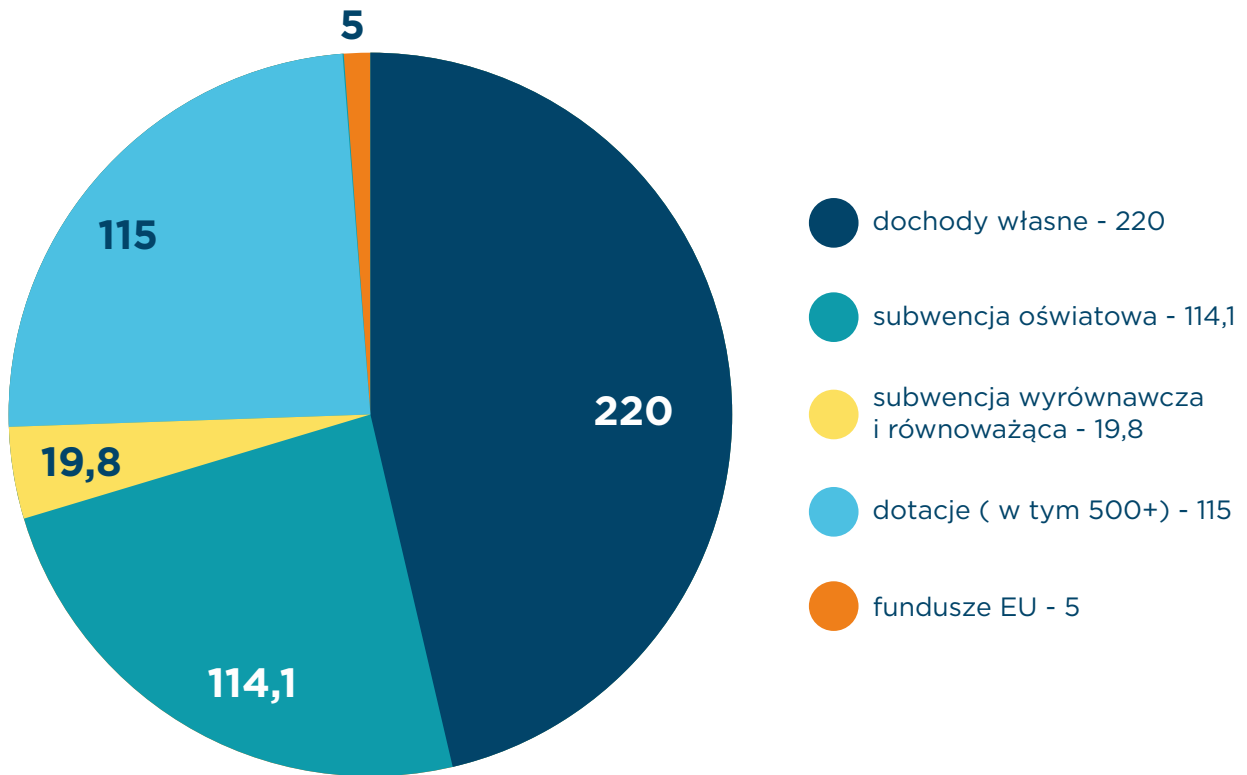
1.11. Polityka podatkowa samorządu Suwałk

Polityka podatkowa realizowana przez samorzady jest dość ściśle regulowana ogólnie przez rząd. Ostatnimi laty wzrasta rola subwencji rządowych i dotacji, a maleje udział dochodów własnych w polskich samorządach.

Strukturę dochodów samorządu przedstawia wykres 16:

Struktura dochodów Miasta Suwałki w 2022 roku /na podstawie projektu budżetu) w mln zł

Wykres 16. Struktura dochodów Miasta Suwałki w 2022 r. Źródło: UM

Dochody własne stanowią (w mln zł):

Wykres 17. Struktura dochodów własnych Miasta Suwałki w 2022 r. Źródło: UM

Rządowe reformy podatkowo-budżetowe odbijają się na budżetach gmin, jak na przykład ulgi w podatku PIT dla osób poniżej 26 roku życia. Zmniejszają one w sposób znaczący wpływy do budżetu samorządów, które nie zawsze są w całości pokrywane rządowymi dotacjami czy subwencjami. To 48,41% podatku PIT każdego mieszkańca tworzy bazę rozwojową samorządu (to 16,8% sumy dochodów Suwałk w 2021 r.), a drugim w kolejności źródłem dochodów własnych jest podatek od nieruchomości (10,8% dochodów).

Zestawienie stawek podatków od nieruchomości pokazuje, że stawki w Suwałkach, regulowane systemowo poprzez corocznie ogłaszane przez ministra kwoty, nie odbiegają znacznie od referencyjnych samorządów.

Podatek od nieruchomości w 2022 r.						
	grunty	grunty OPP	grunty do rewitalizacji	budynki dział. gospodarczej	budynki zdrowotne	budynki OPP
stawka maks.	1,03 zł	0,54 zł	3,40 zł	25,74 zł	5,25 zł	8,68 zł
Suwałki	0,99 zł	0,45 zł	3,11 zł	24,51 zł	5,13 zł	8,83 zł
% maks.	96%	83%	91%	95%	98%	96%
Łomża	0,97 zł	0,37 zł	3,26 zł	22,69 zł	5,05 zł	7,25 zł
Ełk	1,03 zł	0,54 zł	3,40 zł	25,74 zł	5,25 zł	8,68 zł
Białystok	0,98 zł	0,54 zł	3,30 zł	25,10 zł	4,60 zł	8,60 zł

Tabela 9. Zestawienie stawek podatków od nieruchomości w Suwałkach i innych miastach województwa podlaskiego. Źródło: Dane GUS

Co więcej, wysokości stawek podatku nie wykazują korelacji z poziomami przedsiębiorczości w poszczególnych samorządach. Stanowią jednak narzędzie polityki gospodarczej i niektóre z samorządów korzystają z nich wprowadzając ulgi ze względu na rodzaj działalności gospodarczej (PKD) i/lub lokalizację firmy (np. starówka).

Podatek od środków transportowych wymieniany jako jedno z obciążeń podatkowych, głównie firm transportowych, nie jest czynnikiem, który swoją wysokością zachęcałby lub odstraszał od rejestracji firm czy pojazdów transportowych w Suwałkach⁸. Jego wysokość jest na poziomie porównywalnym z innymi miastami tej wielkości oraz okolicznymi gminami.

⁸ W mieście Augustów znaczne obniżenie podatku od środków transportu w 2016 r. nie przyczyniło się w dłuższym okresie do większej liczby firm w rejestrze REGON w sekcji usług transportowych.

1.12. Wnioski z diagnozy

Wniosek #1

Aby utrzymać tempo rozwoju gospodarczego w Suwałkach, należy zwiększać produktywność obecnych firm, stwarzać lepsze warunki do tworzenia nowych firm oraz przyciągać nowych mieszkańców w wieku produkcyjnym, zwłaszcza z wysokim potencjałem wiedzy i przedsiębiorczości.

Wniosek #2

Zahamowanie trendu spadkowego liczby ludności mieszkańców stanowi istotny wkład samorządu w budowanie bazy popytowej biznesu.

Wniosek #3

Zakładanie nowych firm i ich trwała działalność rejestrowana w REGON jest głównym wskaźnikiem przedsiębiorczości. Jednym z priorytetów Samorządu Suwałk powinno być wspieranie tworzenia nowych firm i zapewnienia im warunków do stabilnego wzrostu.

Wniosek #4

Przyciągnięcie do Suwałk specjalistów i firm z branż nowoczesnych technologii pozwoli zdywersyfikować rynek pracy o nowe specjalizacje i zwiększyć poziom średniego wynagrodzenia w Suwałkach.

Wniosek #5

Rekomendowany jest przegląd aktualnych kanałów komunikacji, analiza ich skuteczności i dopasowania treści do adresatów, jakimi są przedsiębiorcy. Badania ankietowe popularności poszczególnych kanałów (wg IPC) mogą być pomocą w opracowaniu planu komunikacji przez wydział Urzędu Miejskiego odpowiedzialny za promocję i kontakt z biznesem.

Wniosek #6

Przedsiębiorcy potrzebują informacji o polityce gospodarczej i podatkowej miasta. O tym, jak pobrane podatki i opłaty przyczyniają się do rozwoju środowiska gospodarczego Suwałk. Lepsza komunikacja na ten temat powinna stanowić podstawę działań informacyjnych skierowanych do przedsiębiorców. Warto rozważyć też wprowadzenie mechanizmów współdecydowania o przeznaczeniu środków z podatków i opłat.

Wniosek #7

Wprawdzie zauważalny jest wzrost wynagrodzeń w Suwałkach, ale jego dynamika nie jest zadowalająca, jeżeli chcemy budować nowoczesne miasto oparte na wiedzy, a nie na zasobach taniej siły roboczej. Samorząd nie ma istotnego wpływu na te kwestie i trudno w tym zakresie znaleźć narzędzia, poza politykami państwa, aby ten stan zmienić. Mają na to wpływ głównie przedsiębiorcy jako pracodawcy. Mogą oni również wspólnie z samorządem wypracować finansowe i pozafinansowe formy wsparcia specjalistów chcących mieszkać i pracować w Suwałkach.

2. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem diagnostycznym, najczęściej znajdującym zastosowanie jako element wejściowy do realizacji pozostałych działań. W tym przypadku jest konkluzją diagnozy suwalskiej przedsiębiorczości. Służy określeniu celów i zadań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości w Suwałkach.

Analiza SWOT została opracowana razem z przedstawicielami Izby Przemysłowo - Gospodarczej w Suwałkach. W ramach analizy zbadano warunki zewnętrzne w postaci analizy otoczenia oraz przeprowadzono analizę zasobów. W rezultacie otrzymano zestawienie szans i zagrożeń dla suwalskiej przedsiębiorczości oraz jej mocnych i słabych stron. Wyniki analizy słabych i mocnych stron skonfrontowane z szansami i zagrożeniami zostały uszeregowane od najbardziej istotnych z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorczości w mieście do najmniej znaczących.

mocne strony

- Rozwinięta infrastruktura ułatwiająca rozwój przedsiębiorców SSSE i PNT
- Atrakcyjność turystyczna miasta i regionu (branża turystyczna)
- Relatywnie niskie koszty życia
- Funkcjonowanie uczelni wyższej oraz Centrum Transferu i Technologii
- Małe lotnisko - pas startowy umożliwiający biznesowe połączenia lotnicze
- Dynamiczny rynek mieszkaniowy (branża budowlana)
- Dobra infrastruktura komunalna do rozwoju przedsiębiorczości w mieście
- Kształcenia na poziomie techników szkół branżowych dopasowane do potrzeb lokalnego rynku pracy
- Jakość środowiska przyrodniczego miasta i najbliższej okolicy (branża turystyczna)
- Wysoki wskaźnik liczby firm na 10 tys mieszkańców
- Działające Instytucje Otoczenia Biznesu (samorządowe i niezależne)
- Relatywnie wysoki (jak na średnie miasto) poziom usług publicznych
- Względnie wysoki poziom eksportu suwalskich firm
- Handel detaliczny ukierunkowany na klientów z Litwy
- Dywersyfikacja firm (różne PKD)
- Dobra ocena miasta przez mieszkańców i przedsiębiorców
- Duże wsparcie lokalnego samorządu
- Rozwinięte sektory wpisujące się w regionalne specjalizacje

słabe strony

- Niewystarczająca ilość wykwalifikowanej siły roboczej w określonych profilach i zawodach
- Niska dostępność specjalistów o wyższych kwalifikacjach na rynku pracy
- Niesatysfakcjonująca podaż ofert pracy - brak dobrze płatnych oraz pozaprodukcyjnych ofert pracy
- Promocja gospodarcza miasta
- Słabo rozwinięta oferta kształcenia skierowana do młodych
- Niewystarczająca ilość kierunków i specjalności technicznych, w szczególności IT na suwalskiej uczelni wyższej
- Niski transfer wiedzy pomiędzy sferą nauki a przedsiębiorstwami
- Brak rozwiniętej sieci jednostek badawczych
- Niski poziom konkurencji w nowych / innowacyjnych branżach

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ Realizacja krajowych inwestycji drogowych i kolejowych (Via Baltica, Rail Baltica) ○ Aktywna współpraca transgraniczna ○ Rozwój współpracy uczelni i PNT ze środowiskiem akademickim i innymi partnerami spoza regionu ○ Przesunięcie priorytetów polityki regionalnej Polski na rzecz spójności (wyrównywania szans regionów) ○ Wymiana handlowa z Unią Europejską ○ Wzrost poziomu cyfryzacji usług (w tym w urzędach) ○ Utworzenie transgranicznych sieci przesyłowych gazowych i energii elektrycznej ○ Wzrost zainteresowania inwestorów zagranicznych w związku z przenoszeniem produkcji i skracaniem łańcuchów dostaw w wyniku zaburzeń gospodarczych po pandemii i w wyniku sankcji nałożonych na Rosję. ○ Nawiązanie współpracy z instytucjami naukowymi z całej Polski, co zwiększa szanse na prowadzenie wspólnych działań zmierzających do podniesienia konkurencyjności kształcenia w mieście ○ Napływ cudzoziemców / specjalistów z Ukrainy ○ Cenne zasoby dziedzictwa przyrodniczo- historycznego Suwalszczyzny ○ Promocja województwa podlaskiego i Polski Wschodniej (wspólna marka) ○ Rozwijanie współpracy zagranicznej z miastami partnerskimi za granicą. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Procesy migracyjne prowadzące do odpływu osób najbardziej wartościowych do większych ośrodków w kraju i zagranicą ○ Nowe obowiązujące przepisy powodujące wzrost kosztów pracy ○ Rosnąca inflacja ○ Niewystarczająca dostępność komunikacyjna miasta ○ Realne i domniemane znaczenie strategiczne tzw. przesmyku suwalskiego w kontekście potencjalnych konfliktów zbrojnych ○ Rosnące koszty działalności przedsiębiorstw (m.in. koszty energii) ○ Starzenie się społeczeństwa ○ Destabilizacja geopolityczna ○ Niepewny poziom wsparcia Suwałk jako ośrodka subregionalnego w polityce państwa ○ Opóźnienia w dostępności do funduszy UE w latach 2021-2027 ○ Odpływ inwestycji poza granica miasta i kraju ○ Bardzo silna konkurencja gospodarcza i edukacyjna większych miast i metropolii ○ Niedostateczna współpraca z samorządami gmin sąsiednich w zakresie gospodarki przestrzennej i usług publicznych.

Tabela 10. Analiza SWOT. Źródło: opracowanie własne

3.

Podstawowe obszary interwencji

Podsumowując wyniki analizy SWOT i jednocześnie dążąc do bardziej efektywnego wspierania rozwoju gospodarczego, władze miasta Suwałk przy współudziale innych podmiotów zaangażowanych w rozwój biznesu w mieście, powinny stworzyć warunki do rozwoju przedsiębiorczości, identyfikując kluczowe kierunki i założenia wsparcia suwalskich przedsiębiorców.

W pierwszej kolejności władze miasta powinny skoncentrować się na systematycznej poprawie warunków funkcjonowania przedsiębiorców. Aby zmienić obraz Suwałk jako miasta przedsiębiorczego, biznes musi mieć świadomość, że w Suwałkach otoczenie dla rozwoju jest nie tylko stabilne, pozwalające przedsiębiorcy długofalowo planować i budować swoją przewagę konkurencyjną na rynku, ale również wyjątkowo korzystne na tle innych polskich miast do 100 tys. mieszkańców. Jednym z priorytetowo traktowanych obszarów wsparcia powinien być system wsparcia młodych przedsiębiorców. Jako niezbędne wydają się być działania koncentrujące się na zachęcaniu do migracji powrotnych oraz przyjmowaniu najbardziej przydatnych z punktu widzenia potrzeb lokalnego rynku obcokrajowców.

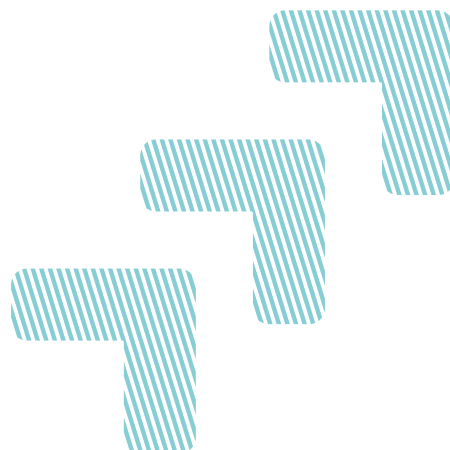

Rozwój przedsiębiorczości jest konieczny dla zapewnienia wzrostu gospodarczego i stanowi o sile konkurencyjności miasta. Konieczne staje się zatem podejmowanie odpowiednich działań na rzecz tworzenia sprzyjających warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także działań wspierających rozwój już istniejących przedsiębiorstw.

Kolejnym kierunkiem interwencji powinno być kreowanie postaw przedsiębiorczych w mieście. Tylko społeczeństwo otwarte na biznes, rozumiejące proces kreowania przedsiębiorczości i proprzedsiębiorczo wyedukowane społeczeństwo ma szansę stworzyć fundamenty miasta o gospodarce opartej na wiedzy i innowacjach.

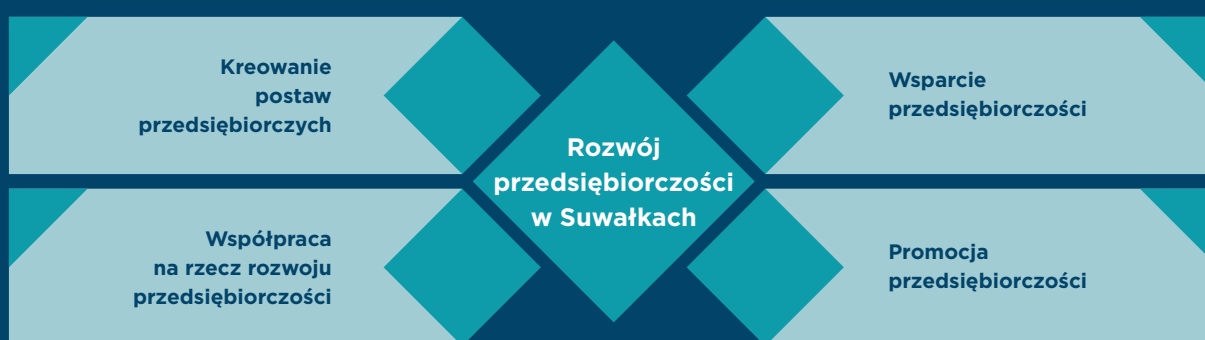
Obszarem wymagającym wsparcia jest również stworzenie efektywnego systemu współpracy pomiędzy suwalskimi szkołami i uczelnią, administracją miejską a przedsiębiorstwami. Jak wynika z analizy SWOT, potencjał w tym zakresie jest duży, choć niewystarczająco wykorzystany ze względu na rozproszenie wysiłków instytucji publicznych (sektora wiedzy i administracji) oraz instytucji otoczenia biznesu (organizacji zrzeszających przedsiębiorców, NGO-sów itd.).

Uzupełnieniem powyższych obszarów wsparcia jest promocja przedsiębiorczości. Niezbędne wydają się być działania koncentrujące się na tworzeniu pozytywnego wizerunku miasta jako miasta przedsiębiorczego, tworzącego odpowiednie warunki do rozwoju biznesu w mieście. Aktywna polityka na tym polu sprawi, że w Suwałkach będzie w praktyce realizowany model rozwoju miasta polegający na integracji działań w obszarze wiedzy, innowacji, kultury i wreszcie przedsiębiorczości.

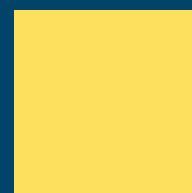
W Programie Rozwoju Przedsiębiorczości miasta Suwałk do podstawowych obszarów interwencji miasta w rozwój przedsiębiorczości należą

Wykres 18. Podstawowe obszary interwencji miasta w rozwój przedsiębiorczości. Źródło: opracowanie własne

Pokazane na wykresie fundamenty rozwoju przedsiębiorczości w Suwałkach przekładają się wprost na sformułowanie celów operacyjnych programu, omówionych w rozdziale 5, za realizację których odpowiedzialność spada w głównej mierze na władze samorządowe.

Program Rozwoju Przedsiębiorczości Suwałki 2030, do podstawowych fundamentów wzrostu gospodarczego miasta, zalicza: kreowanie kultury przedsiębiorczości i edukacji mieszkańców Suwałk, tworzenie systemu wsparcia przedsiębiorczości, animowanie współpracy samorządu, uczelni i innych instytucji otoczenia biznesu, a także sektora NGO na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i wreszcie promowanie przedsiębiorczości.

4.

Program Rozwoju Przedsiębiorczości a Strategia Rozwoju Suwałki 2030

Wizja rozwoju Suwałk w Strategii Rozwoju „Suwałki 2030” brzmi:

**Suwałki – miasto dobrego życia,
zrównoważonego rozwoju
dzięki silnym mieszkańcom, nowoczesnej gospodarce
i wyjątkowemu środowisku**

W zakresie przedsiębiorczości logika działań wynika z trzech strategicznych celów Strategii Rozwoju Suwałki 2030 :

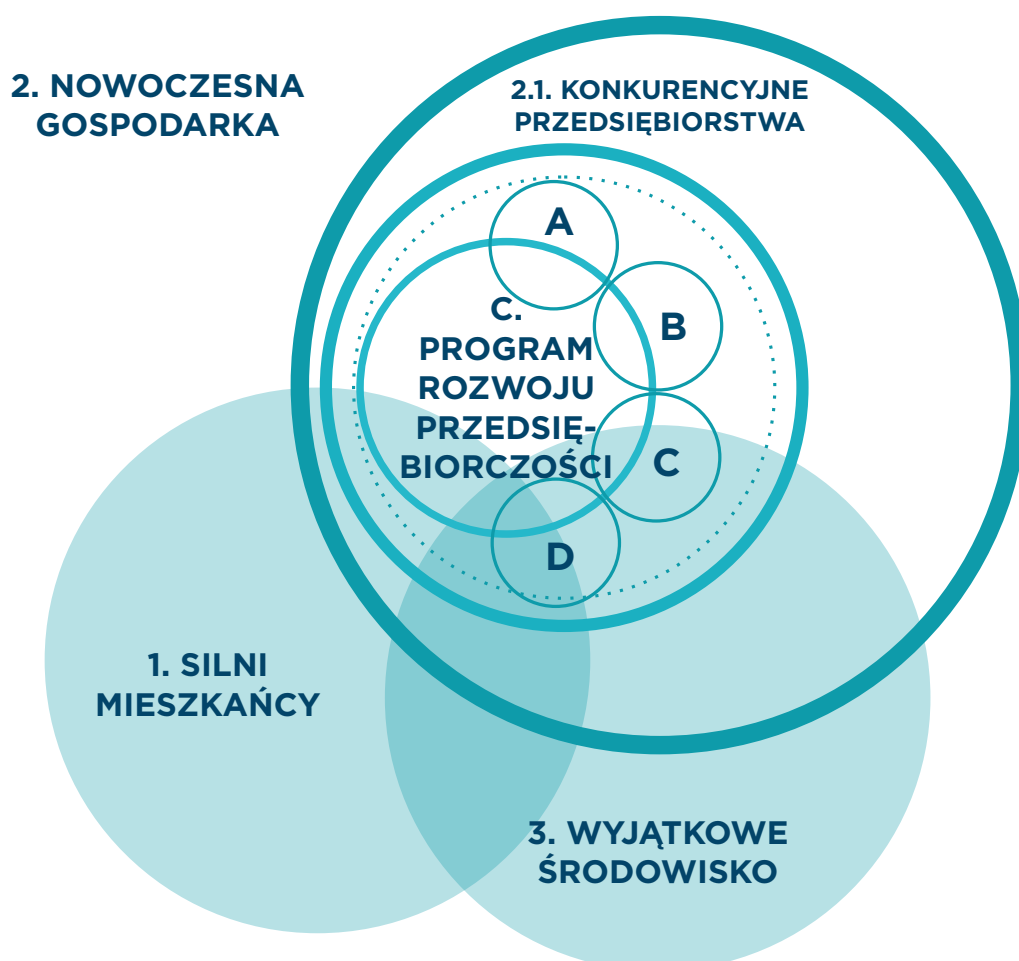
1. Silni mieszkańcy
2. Nowoczesna gospodarka
3. Wyjątkowe środowisko

Nadrzędny cel związany z rozwojem gospodarczym miasta realizowany jest poprzez trzy cele operacyjne:

- 2.1. Konkurencyjne przedsiębiorstwa
- 2.2. Rozwinięte relacje gospodarcze
- 2.3. Efekty kształcenia

W ramach Konkurencyjnych przedsiębiorstw zawarto Program Rozwoju Przedsiębiorczości, a trzon tego działania określono następująco:

“Odpowiednie wsparcie powinno być ukierunkowane także na działalność mniejszych, lokalnych firm. Istotne jest ponadto kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców.”

Wykres 19. Program Rozwoju Przedsiębiorczości w Strategii Rozwoju Miasta Suwałki 2030.
Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Suwałki 2030

Choć Program Rozwoju Przedsiębiorczości określony został w Strategii wprost jako kierunek jeden z kierunków działania, to zawartość niniejszego dokumentu zawiera elementy również innych kierunków działań i szerzej - realizuje też pozostałe cele Strategii. Wynika to ze złożoności procesu rozwoju miasta. Miejsce Programu Rozwoju Przedsiębiorczości w tym kontekście obrazuje wykres 19.

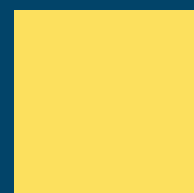
Program Rozwoju Przedsiębiorczości jest jednym z pięciu kierunków działań (na rys. A-E), w tym:

- A. Polityka proinwestycyjna
- B. Wzrost innowacyjności polskiej gospodarki
- C. Program rozwoju przedsiębiorczości
- D. Rozwój stabilnych miejsc pracy
- E. Rozwój sektorów kluczowych i nowych branż

W wizji rozwoju Suwałk, wskazano **rozwój przedsiębiorczości miasta opartej na przemyśle 4.0 oraz kreatywności młodych mieszkańców miasta, chcących realizować swoje plany zawodowe w ich rodzinnym mieście.**

Elementy zaprezentowane w niniejszym dokumencie służą realizacji wizji przedsiębiorczości, w której za kilkanaście lat Suwałki mają być miastem o gospodarce silnie wykorzystującej potencjał swoich mieszkańców i jednocześnie oferującym przedsiębiorcom bardzo dobre warunki do prowadzenia biznesu m.in. poprzez udostępnianie im posiadanych przez samorząd narzędzi.

Rozwój gospodarczy miasta zależy od wielu czynników i jest skomplikowanym, wielopłaszczyznowym i wieloaspektowym procesem. Dlatego Zarządzający miastem powinni patrzeć na proces rozwoju perspektywnie i wychodzić na przeciw potrzebom obecnych, ale także przyszłych przedsiębiorców. Rozwój gospodarczy zależy dodatkowo od współpracy i współdziałania wielu uczestników, w tym: urzędników, instytucji otoczenia biznesu, przedsiębiorców inwestorów, organizacji pozarządowych, uczelni, szkół i oczywiście samych mieszkańców.

**V FORUM
BIZNESOWE
POGRANICZA**

MIĘDZA KRAJAMI I PRZYGRANICZĄ: JAKOŚĆ WYŻYBIAJĄCA
23-24 października 2023 r.

Forum
Biznesowe
Pogranicza

Organizatorzy

Współorganizatorzy

Sponsorzy

Partner

PARP

IPH

WFOŚiGW

Europejski
Narodowy
Fundusz
Inicjatyw

15

lat

niepodległości

państwa

III Rzeczypospolitej

15

lat

niepodległości

państwa

III Rzeczypospolitej

15

lat

niepodległości

państwa

III Rzeczypospolitej

15

lat

niepodległości

państwa

III Rzeczypospolitej

15

lat

niepodległości

państwa

III Rzeczypospolitej

15

lat

niepodległości

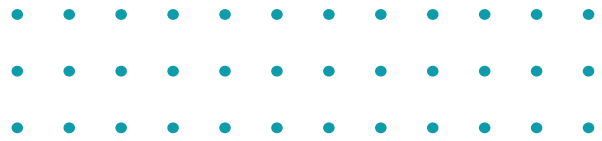
państwa

III Rzeczypospolitej

15

lat

68

Ustalenie kierunków rozwoju przedsiębiorczości miasta pozwala również na eliminację ewentualnych konfliktów i sprzeczności oraz skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej wiązce celów. Formułując misję Suwałk w zakresie wspierania przedsiębiorczości należy wziąć pod uwagę uwarunkowania zewnętrzne wynikające nie tylko z faktu postępującego kryzysu, ale również konieczność odbudowania nadwyreżonych w tym okresie filarów rozwoju miasta.

Stąd sformułowanie idei programowej Suwałk w zakresie wspierania przedsiębiorczości, przyjęte w niniejszym dokumencie, brzmi następująco:

Dbamy o rozwój środowiska biznesowego w Suwałkach, tworząc dobry klimat do rozwoju przedsiębiorczości, pobudzając i wspierając działania przedsiębiorcze, animując współpracę biznesu z nauką i samorządem oraz promując suwalskich przedsiębiorców

Zaprezentowana wyżej idea zmierza do wzmocnienia ekonomicznych fundamentów dobrostanu miasta poprzez oparcie go na przedsiębiorczości, kreatywności i innowacyjności mieszkańców, czyli endogennych czynnikach rozwoju.

Wizja rozwoju przedsiębiorczości w mieście Suwałki będzie możliwa do osiągnięcia jeżeli przyjmie się kierunki działania zgodne z pięcioma wymienionymi obszarami interwencji. W centrum działań powinno być tworzenie korzystnych warunków do prowadzenia biznesu, promowanie suwalskiego biznesu, jako strategicznego zasobu miasta i przede wszystkim wzmocnienie przedsiębiorczości suwalczan poprzez budowę kultury przedsiębiorczości w mieście z udziałem wszystkich podmiotów tworzących Trójkąt Wiedzy i Innowacji: środowiska naukowego, administracji, w szczególności samorządowej, i przedsiębiorców.

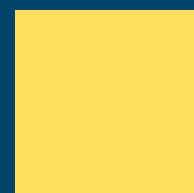
5. System celów operacyjnych i działań

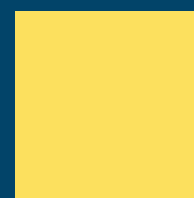
Rozwój gospodarczy miasta Suwałki potrzebuje długofalowych działań naprawczych. Bieżący kryzys jedynie wyostrzył problemy lokalne i pozwolił wskazać te obszary, które wymagają priorytetowej interwencji.

Program Rozwoju Przedsiębiorczości zorientowany jest na odpowiedzialny i solidarny rozwój, stawia sobie za cel pobudzenie przedsiębiorczości i produktywności. Program w pełni respektuje zasadę subsydiarności. Nikt jednak nie wyręczy władzy samorządowej w definiowaniu i realizacji rozwoju społecznie zrównoważonego. Wzrost gospodarczy lepszej jakości zależy przede wszystkim od budowania bardziej solidarnego społeczeństwa. Skuteczna realizacja polityki społeczno-gospodarczej to zdolność włączania w procesy rozwojowe jak najszerszych grup społecznych.

Z tego powodu w niniejszym Programie połączone zostały dwie perspektywy:

- wnioski płynące z dotychczasowej sytuacji gospodarczej miasta Suwałk oraz
- działania podejmowane z myślą zrównoważonym rozwoju przedsiębiorczości w mieście Suwałki.

Zdefiniowanie celów programu pozwoliło na zidentyfikowanie i dogłębną analizę kierunków działań, a to z kolei ma swoje przełożenie na realność, poprawność i przede wszystkim społeczne i ekonomiczne uzasadnienie ponoszenia wydatków w ramach zaplanowanych do zastosowania mechanizmów wspierania przedsiębiorczości.

Celem głównym Programu Rozwoju Przedsiębiorczości Suwałki 2030 jest:

**Stymulowanie
rozwoju gospodarczego
miasta Suwałki
poprzez wspieranie przedsiębiorczości**

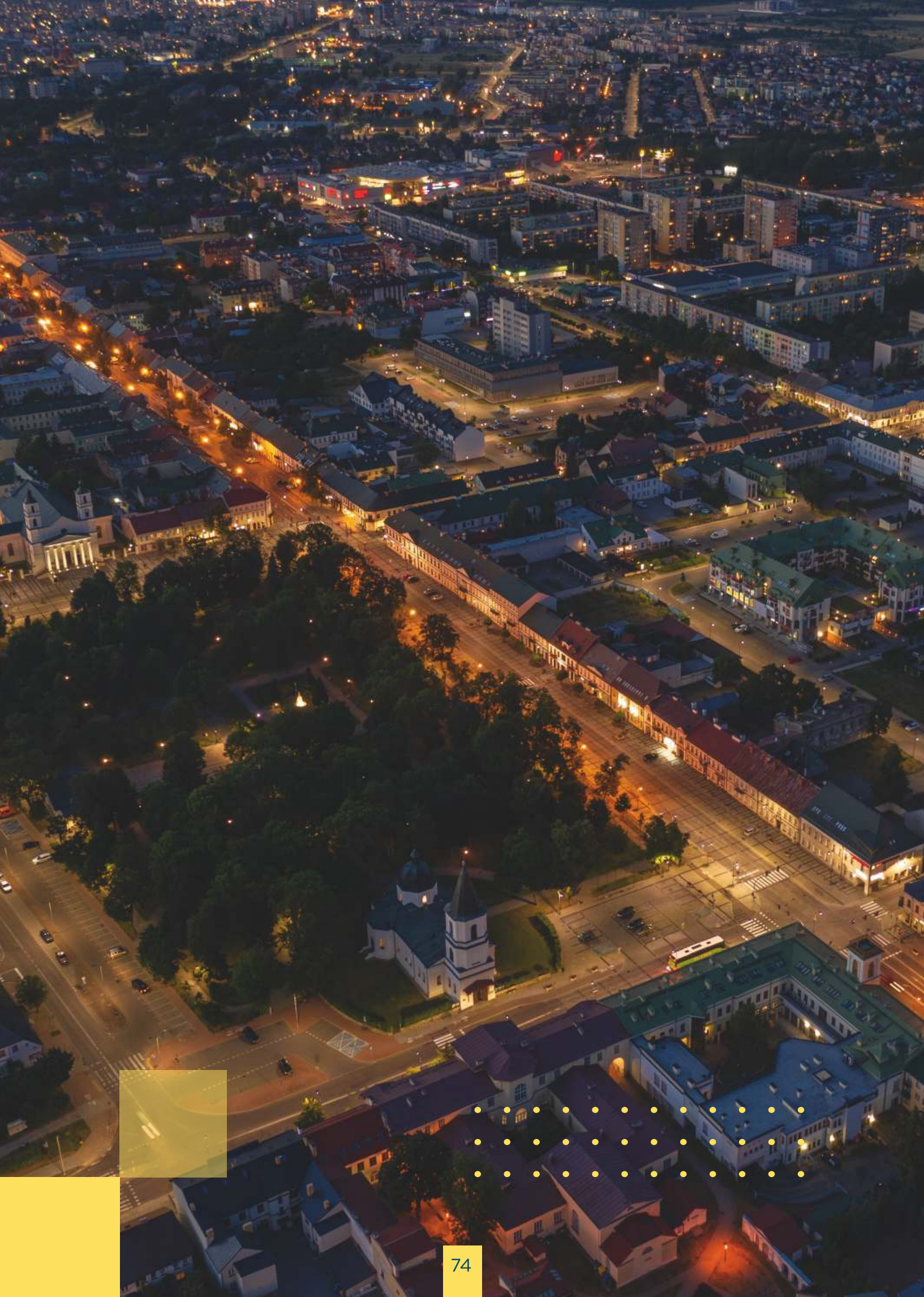
W dalszej części niniejszego rozdziału określono cele operacyjne, kierunki działań oraz działania (konkretne projekty, inicjatywy), a także narzędzia realizacji.

Główne elementy tego systemu zaprezentowano w postaci drzewa celów:

Wykres 20. Drzewo celów Programu Rozwoju Przedsiębiorczości Suwałki 2030.
Źródło: opracowanie własne

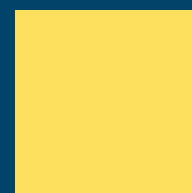

6. Mapa kompetencji i monitoring realizacji

Suwałki jako miasto, które chce konkurować na rynku lokalnym, musi konsekwentnie dostosowywać się do wymagań, jakie pojawiły się na kraju i na świecie wraz z budowaniem gospodarki opartej na wiedzy. Wówczas o tempie rozwoju suwalskiej gospodarki w gospodarce krajowej zadecydują zarówno osoby przedsiębiorcze, które wykorzystując swoją kreatywność i innowacyjność, przyczynią się do rozwoju gospodarczego, jak również sprawnie funkcjonujący system wspierania rozwoju przedsiębiorczości.

Poniżej zawarto szczegółowy opis zadań przewidzianych do realizacji w ramach opracowanego programu. Wszystkie działania odpowiadają na zmiany zachodzące w krajobrazie gospodarczym, jak i społecznym miasta. Są przede wszystkim próbą czerpania z potencjału tych zmian, jednak nie tylko nadążania za trendami, lecz także ich wyznaczania.

6.1.

Cel operacyjny 1.

**Kreowanie kultury przedsiębiorczości w Suwałkach,
budowanie kompetencji
oraz postaw proinnowacyjnych i twórczych.**

**Cel szczegółowy 1.1.:
Rozwój postaw proinnowacyjnych i twórczych wśród młodzieży.**

Cel szczegółowy	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
1.1. Organizacja proinnowacyjnych kursów, konkursów i wydarzeń dla młodzieży	1.1.1. Future Lab Experience (FLEX) - roczny proinżynierski kurs pozalekcyjny	PNT, firmy	dla grupy 20 uczniów ostatnich klas szkół średnich	40 000,00 zł rocznie	PNT, firmy
	1.1.2. Noc Innowacji	PNT	młodzież, startupy, firmy wprowadzające innowacje	5 000,00 zł rocznie	Firmy, fundusze zewnętrzne
	1.1.3. BizneSówki	PNT	młodzież	15 000,00 zł rocznie	Miasto Suwałki, NBP, fundusze zewnętrzne
	1.1.4. SOWA	Biblioteka Publiczna	dzieci i młodzież	250 000,00 zł rocznie	Miasto Suwałki
	1.1.5. Konkursy kompetencji zawodowych	szkoły, PUZ, PNT, uczelnie	absolwenci szkół branżowych, technicznych, studenci	w ramach zadań bieżących	szkoły średnie

Future Lab Experience (FLEX) - roczny proinżynierski kurs pozalekcyjny dla grupy 20 uczniów ostatnich klas szkół średnich planujących swoją przyszłość w naukach ścisłych i inżynierii. Uczniowie zdobędą wiedzę i kompetencje - niedostępne w szkołach - dzięki zaangażowaniu naukowców i inżynierów-praktyków, z którymi spotkają się w Parku Naukowo - Technologicznym lub zakładach produkcyjnych czy usług komunalnych. Osadzenie tematyki spotkań w suwalskich realiach pozwoli też zbudować trwalsze relacje, które pozwolą sprowadzić specjalistów inżynierów na suwalski rynek pracy w kolejnych latach.

Noc Innowacji - nowe wydarzenie w Suwałkach, które będzie odbywać się w Parku Naukowo - Technologicznym jako coroczne święto technologii cyfrowych - we współpracy ogólnopolskiej i międzynarodowej (z młodzieżą i/lub firmami z miast partnerskich połączonymi online). Wydarzenie to organizowane jest w skali ogólnopolskiej jako Digital Festival i część European Digital Days

Biznesówki - kontynuacja corocznego konkursu dla młodzieży suwalskich szkół średnich na pomysł biznesowy. Realizowany przez Park Naukowo - Technologiczny Polska - Wschód we współpracy z UM w Suwałkach konkurs angażuje zarówno nauczycieli przygotowujących młodzież do pracy z biznesplanami, jak i samodzielnych uczestników konkursu, których pasjonuje wizja własnego biznesu w Suwałkach. Konkurs ma na celu wyłonienie trzech najlepszych pomysłów biznesowych i nagrodzenie ich nagrodą pieniężną. Łączna pula nagród to około 15 000 zł i jest finansowana z różnych źródeł.

SOWA (Strefa Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności) - strefa edukacji pozaszkolnej realizowana przez Bibliotekę Publiczną w Suwałkach w Parku Naukowo - Technologicznym Polska - Wschód pod patronatem Centrum Nauki Kopernik. SOWA wyposażona jest w wystawę, składającą się z kilkunastu angażujących eksponatów, dających możliwość samodzielnego eksperymentowania. W SOWIE oprócz interaktywnej wystawy, funkcjonuje przestrzeń warsztatowa, tzw. Majsternia zaopatrzona w zestawy umożliwiające rozwiązywanie różnego rodzaju zadań - konstrukcyjnych, inżynierskich, matematycznych.

Konkursy kompetencji zawodowych - Szkoły branżowe i technika będą w ramach zajęć ukierunkowywać dzieci i młodzież w stronę branż kluczowych i przedsiębiorczości przy pomocy konkursów kompetencji. Zakłada się udział szkół w projektach UE i ministerialnych

Cel szczegółowy 1.2.:
Rozwój kompetencji i współpracy nauczycieli przedsiębiorczości

Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
1.2. Rozwój kompetencji i współpracy nauczycieli przedsiębiorczości	1.2.1. Spotkania nt. rozwoju lekcji przedsiębiorczości	SODN	nauczyciele przedsiębiorczości	w ramach zadań bieżących	SODN

Spotkania nt. rozwoju lekcji przedsiębiorczości - udział nauczycieli w tworzeniu kultury kreatywności jest kluczowy. Kształcenie, doradztwo, spotkania i warsztaty dla nauczycieli przedsiębiorczości odbywać się będą głównie przy udziale SODN i zainteresowanych szkół. Dołączenie przedsiębiorców pozwoli skuteczniej kształtować postawy przedsiębiorcze w oparciu o wiarygodne wzorce, ich wymiar lokalny i globalny.

6.2.

Cel operacyjny 2.

Wypracowanie efektywnych instrumentów wsparcia przedsiębiorczości

Cel szczegółowy 2.1.:
Wspieranie procesu inkubacji
i rozwoju nowych przedsiębiorstw wysokiego wzrostu

Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
2.1. Wspieranie procesu inkubacji i rozwoju nowych przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych	2.1.1. Suwalski Bon Rozwoju Biznesu	PNT	Startupy, mikro-przedsiębiorstwa	10 000,00 zł rocznie (w zależności od pozyskanych środków)	PNT, środki zewnętrzne
	2.1.2. Projekty rozwoju startupów	PNT	Startupy	według możliwości	środki UE, Miasto Suwałki
	2.1.3. Mieszkania dla młodych	ZBM TBS	Startupy, mikro-przedsiębiorstwa (po 1. roku działalności)		środki prywatne

Suwalski Bon Rozwoju Biznesu (SBRB) - to roczny pakiet 1000,00zł na usługi PNT PW do wykorzystania w pierwszych trzech latach funkcjonowania działalności firmy, dla przedsiębiorców, którzy nie przekroczyli 35 lat.

W ramach działania SBRB 10 firm w ciągu roku otrzyma wsparcie polegające na:

- audycie prowadzonych działań (działań reklamowych, marketingowych, metod sprzedaży, dopasowania produktu czy usługi, całej Programie czy misji w nowych warunkach itp.),
- zaplanowaniu zmian mających na celu poprawę funkcjonowania firmy,
- pomocy we wdrożeniu zmian, w tym sfinansowanie kampanii reklamowych,

W ramach Suwalskiego Bonu Rozwoju Biznesu (SBRB) będzie funkcjonować również Inkubator Mikroprzedsiębiorczości w PNT - kontynuacja podstawowej działalności inkubatora technologicznego w Parku NT i uzupełnienie oferty preferencyjnej dla przedsiębiorstwa po 1 roku działalności.

W ramach działalności inkubatora mikroprzedsiębiorczości w PNT kontynuowana będzie oferta niskokosztowych usług do rozwoju małej firmy (wynajem boksu, obsługa biurowa, prawna, księgową), pozwalających tak regulować lokalny rynek, aby ceny tych usług nie stały się barierą dla rozwoju mikroprzedsiębiorczości. Dodatkowo w ramach inkubatora PNT zostanie uruchomiony dodatkowy mechanizm Suwalski Bon Rozwoju Biznesu (SBRB), który pozwoli zwiększyć odsetek firm, założonych przy wsparciu ze środków UE, dla których po roku funkcjonowania ustają przysługujące im ulgi i preferencyjne warunki funkcjonowania.

Projekty rozwoju startupów – działanie realizowane przy wykorzystywaniu finansowania zewnętrznego. Zgodnie z planowanymi politykami na szczeblu UE i krajowym Miasto Suwałki i instytucje miejskie będą brały udział w projektach na rzecz rozwoju startupów. Potencjałem w tej dziedzinie dysponuje przede wszystkim Park NT, który będzie pierwszym „adresem” środowiska startupowego w mieście i regionie.

Mieszkania dla młodych - działanie kontynuowane przez ZBM TBS polegające na stosowaniu preferencji dla młodych przedsiębiorców przy naborze wniosków na najem lokali TBS (od najemcy do właściciela). Ten element będzie intensywniej promowany w ramach pakietów benefitów skierowanych do nowych młodych mieszkańców miasta, którzy zaczynają tu własny biznes.

Cel szczegółowy 2.2. Wsparcie firm w budowaniu kompetencji specjalistów					
Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
2.2. Wsparcie firm w budowaniu kompetencji specjalistów	2.2.1. Specjalistyczne szkolenia dla MŚP	PNT, IOB	MŚP	według potrzeb zgłaszanych przez MŚP	PNT, przedsiębiorcy, fundusze zewnętrzne
	2.2.2. Suwalski Starter Kariery - stypendia zamawiane	UM, Rada Przedsiębiorczości	przedsiębiorcy, 20 specjalistów kluczowych branż rocznie	240 000,00 zł rocznie	Miasto Suwałki, przedsiębiorcy
	2.2.3. Nowe inicjatywy mieszkaniowe dla specjalistów branż kluczowych	ZBM TBS, UM, Rada Przedsiębiorczości	przedsiębiorcy kluczowych branż	według dostępnych środków finansowych i prawnych	Miasto Suwałki

Specjalistyczne szkolenia dla MŚP – kontynuacja działań realizowanych przez wszystkie instytucje otoczenia biznesu w mieście. Szczególną rolę w realizację działania przypisuje się Parkowi Naukowo – Technologiczny w Suwałkach, którego kierunkiem działania jest organizowanie specjalistycznych szkoleń, zgodnie z potrzebami przedsiębiorców.

Suwalski Starter Kariery - stypendia zamawiane – nowy program stypendiów zamawianych, organizowany przez Miasto Suwałki i obejmujący przyszłych specjalistów branż kluczowych. O stypendium w ramach Suwalskiego Startera Kariery będą mogli starać się studenci kończący co najmniej inżynierskie studia na kierunkach zgodnych ze zgłaszanym przez suwalskich przedsiębiorców zapotrzebowaniem i jednocześnie studenci zdecydowani na powrót do Suwałk (faktyczne miejsce zamieszkania i rozliczania podatków). Proponowana wysokość stypendium w ramach Suwalskiego Startera Kariery wynosi 1000 zł/miesiąc. Umowa będzie zawierana między stypendystą a przedsiębiorcą - ze studentami ostatnich dwóch lat (inż/ mgr) studiów kierunków zamówionych przez Radę Gospodarczą przy Prezydencie

we współpracy z Izbą Przemysłowo-Gospodarczą (co dwa lata rewizja kierunków). Na podstawie umowy stypendysta zostanie zobowiązany do zamieszkania i pracy w Suwałkach przez min. 4 lata.

Nowe inicjatywy mieszkaniowe dla specjalistów branż kluczowych

Potrzebne są Suwałkom, podobnie jak innym ośrodkom subregionalnym Polski Wschodniej, cierpiącym na „drenaż mózgow”, ucieczkę kapitału społecznego i intelektualnego, nowe mechanizmy polityki mieszkaniowej. Wspierałyby one przedsiębiorców i specjalistów branż kluczowych do 30 r. życia. Branże kluczowe, a tym samym preferowani specjaliści, którzy będą mogli starali się o uzyskanie wsparcia w ramach nowych mechanizmów, byłiby określani raz na dwa lata przez Radę Gospodarczą przy Prezydencie we współpracy z Izbą Przemysłowo-Gospodarczą.

Jednym z możliwych rozwiązań jest udział suwalskich firm jako partycypantów nowych mieszkań „od najemcy do właściciela” budowanych przez ZBM TBS. Wtedy to firmy decydowałyby, kto i z jakimi opłatami zamieszkuje zasoby mieszkaniowe będące udziałem firmy. Jest to narzędzie możliwe do wdrożenia na podstawie porozumień ZBM TBS z chętnymi przedsiębiorcami, którzy w każdej chwili mogliby odzyskać swój wkład wniesiony w inwestycję (zwaloryzowany).

Innym rozwiązaniem, które jednak wymaga działań rzeczniczych, lobbingsowych celem zmiany prawa w kierunku rozszerzenia kompetencji samorządów, może być Suwalski Bon Mieszkaniowy. Uprawniałby on młodych specjalistów do otrzymania przez 24 miesiące dopłaty do kosztów najmu mieszkania w Suwałkach lub raty kredytu mieszkaniowego w wysokości 500 zł. Takie rozwiązanie wydaje się konieczne, gdyż jest tanie i proste, a jedyną barierą jego wdrożenia jest prawo niedostosowane do wymagań współczesności.

Cele operacyjne:					
2. Wypracowanie efektywnych instrumentów wsparcia przedsiębiorczości					
Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
2.3. Tworzenie dobrych warunków dla nowych i rozwijanych inwestycji	2.3.1. Wyznaczenie terenów inwestycyjnych w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego	UM AGP	Inwestorzy, duże przedsiębiorstwa	bieżące UM	Miasto Suwałki
	2.3.2. Przygotowanie infrastruktury drogowej	UM I/RFZ/ ZDiZ	Inwestorzy, duże przedsiębiorstwa	ok. 150 000 000 zł	Miasto Suwałki, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, fundusze UE
	2.3.3. Prowadzenie wspólnych inwestycji z inwestorami prywatnymi (uzbrojenie terenu)	UM RFZ	Inwestorzy, samorząd	w zależności od zawartych porozumień	Miasto Suwałki, przedsiębiorcy

Wyznaczanie terenów inwestycyjnych w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego - kontynuowane będzie, zgodnie z nowym Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego rozwoju miasta Suwałki, wyznaczanie terenów inwestycyjnych w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego.

Przygotowanie infrastruktury drogowej – zadanie realizujące cel operacyjny Strategii Rozwoju Suwałki 2030 pt. „Dostępność komunikacyjna”, zawierające cały szereg zagadnień mających na celu poprawę dostępności miasta, zarówno w wymiarze transportowym, jak i teleinformatycznym. Działanie ma na celu usprawnienie transportu do obecnych firm (ich klientom, dostawcom, kontrahentom), z drugiej strony kształtuje nowe tereny inwestycyjne do tej pory nie skomunikowane z resztą miasta. Miasto Suwałki oprócz własnych środków zaangażuje finansowo Fundusz Dróg Samorządowych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg oraz fundusze unijne.

Prowadzenie wspólnych inwestycji z inwestorami prywatnymi (uzbrojenie terenu) - w zależności od zawartych porozumień samorząd będzie kontynuował wspólną realizację zadań inwestycyjnych związanych z uzbrojeniem terenu niezbędnym do działalności produkcyjnej i usługowej. Szczegóły dotyczące planów aktualizowane będą w dokumencie implementacyjnym do Programie Suwałki 2030.

Cel szczegółowy 2.4. Zmniejszenie barier kosztowych w prowadzeniu działalności gospodarczej					
Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
2.4. Zmniejszenie barier kosztowych w prowadzeniu działalności gospodarczej	2.4.1. Stawki podatkowe poniżej maksymalnych dopuszczonych przez Ministerstwo Finansów	UM BF	Inwestorzy, przedsiębiorstwa	ok. 3 000 000 zł rocznie	Miasto Suwałki
	2.4.2. Program pomocy de-minimis (ulgi i zwolnienia)	UM BF	Inwestorzy, przedsiębiorstwa	zależy od wniosków złożonych przez firmy	Miasto Suwałki

Stawki podatkowe poniżej maksymalnych dopuszczonych przez Ministerstwo Finansów – kontynuacja działań Samorządu związanych z uchwalaniem stawek podatkowych na poziomie niższym niż maksymalne dopuszczalne, ale jednocześnie gwarantującym stabilny rozwój całego miasta. Taka polityka podatkowa prowadzona będzie przez kolejne lata realizacji Programu.

Program pomocy de-minimis (ulgi i zwolnienia), który obejmuje preferencyjne warunki:

- dla inwestycji początkowych (duże firmy z nowymi miejscami pracy) - w ramach działania kontynuowany będzie program pomocy de minimis dla większych inwestycji początkowych - dużych firm z nowymi miejscami pracy.
- dla działalności w zakresie turystyki, rekreacji i sportu prowadzonych na zrehabilitowanych terenach po górniczych wyrobiskach nadziemnych,
- na pomoc na infrastrukturę sportową i wielofunkcyjną infrastrukturę rekreacyjną

**Cel szczegółowy 2.5.
Podniesienie sprawności i jakości obsługi przedsiębiorców**

Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
2.5. Podniesienie sprawności i jakości obsługi przedsiębiorców	2.5.1. Różnorodna i kompletna oferta inwestycyjna skierowana do branż kluczowych	UM	Małe, średnie i duże przedsiębiorstwa	bieżące UM	Miasto Suwałki, PALiZ
	2.5.2. Szybka ścieżka obsługi inwestora	UM	Przedsiębiorcy	bieżące UM	Miasto Suwałki

Różnorodna i kompletna oferta inwestycyjna skierowana do branż kluczowych - Urząd Miejski w Suwałkach będzie opracowywał i aktualizował oferty inwestycyjne będące w portfolio samorządu o takie, które znajdują się w kręgu zainteresowań biznesu ze szczególnym uwzględnieniem branż kluczowych.

Szybka ścieżka obsługi inwestora - Urząd Miejski dokona przeglądu procedur i zoptymalizuje je w możliwy prawnie i organizacyjnie sposób tak, aby skrócić i uprościć procedury, z którym na co dzień spotykają się suwalscy przedsiębiorcy. Będą też oni mogli liczyć na indywidualną obsługę z szybką ścieżką przejścia przez kluczowe etapy procesu inwestycyjnego. Celem tych działań będzie lepsza jakość współpracy i wzajemnego zrozumienia potrzeb i pól działania między biznesem a samorządem.

6.3. Cel operacyjny 3.

Współpraca
na rzecz rozwoju przedsiębiorczości

Cel szczegółowy 3.1. Wzmocnienie sieci kontaktów zawodowych między suwalskimi absolwentami szkół, firmami i samorządem

Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
3.1. Wzmocnienie sieci kontaktów zawodowych między suwalskimi absolwentami szkół, firmami i samorządem	3.1.1. Ośrodek Karier Suwalskich Absolwentów (OKSA)	PNT, szkoły	Absolwenci, przedsiębiorcy	ok. 150 000 zł rocznie	Miasto Suwałki, środki zewnętrzne
	3.1.2. Laboratorium Biznesu (comiesięczne spotkania networkingowe kluczowych branż)	PNT, firmy	Przedsiębiorcy	ok. 10 000 zł rocznie	Miasto Suwałki, PNT
	3.1.3. Animowanie współpracy B2B w mieście i regionie	IPG, firmy, PNT	Przedsiębiorcy	W ramach zadań własnych	IPG

Ośrodek Karier Suwalskich Absolwentów (OKSA) – działanie polegające na monitorowaniu karier absolwentów suwalskich szkół średnich, uczelni wyższej z Suwałk oraz tworzeniu trwałych form współpracy z absolwentami, instytucjami rynku pracy zachęcających młodych ludzi do powrotu/ do zamieszkania w Suwałkach. Ośrodek Karier Suwalskich Absolwentów (OKSA) realizowany będzie przez PNT we współpracy z Wydziałem ds. promocji UM. Powołany zespół będzie odpowiedzialny za coroczną aktualizację danych kontaktowych absolwentów suwalskich szkół w celu informowania ich o aktualnych ofertach pracy, możliwościach inwestycyjnych w mieście, a także o aktualnych wydarzeniach społeczno- kulturalnych odbywających się w mieście. OKSA długofalowo ma służyć zachęcaniu absolwentów (w tym mieszkających w innych częściach kraju / świata) do powrotu do rodzinnego miasta i podejmowania tutaj pracy zawodowej.

Laboratorium Biznesu - spotkania networkingowe skierowane zarówno do doświadczonych jak i startujących przedsiębiorców z branż: przemysłu 4.0, kreatywności, nowoczesnej technologii, marketingu internetowego, IT / programowania.

Animowanie współpracy B2B w mieście i regionie - organizacja spotkań biznes-biznes (networking), pomoc w poszukiwaniu partnerów biznesowych, kojarzenie firm.

Cel szczegółowy 3.2. Rozwój współpracy ze środowiskiem naukowym i doradczym na rzecz przedsiębiorczości					
Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
3.2. Rozwój współpracy ze środowiskiem naukowym i doradczym na rzecz przedsiębiorczości	3.2.1. Organizacja spotkań i konsultacji z operatorami funduszy i grantów badawczo-rozwojowych	PNT, ARES, FRP	Przedsiębiorcy	W ramach zadań bieżących	-
	3.2.2. Baza wiedzy o ofercie instytucji otoczenia biznesu	UM PKP	Przedsiębiorcy	W ramach zadań bieżących	Miasto Suwałki
	3.2.3. Nawiązanie współpracy z instytucjami badawczo-naukowymi z miast partnerskich	UM, PNT, PUZ	Przedsiębiorcy	W ramach zadań bieżących	Miasto Suwałki

Organizacja spotkań i konsultacji z operatorami funduszy i grantów badawczo-rozwojowych - celem działania jest jak najszersze rozpowszechnienie informacji o funduszach unijnych i zachęcenie przedsiębiorców do jak najszerszego korzystania z funduszy i grantów badawczo-rozwojowych.

Baza wiedzy o ofercie instytucji otoczenia biznesu - funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu jest związane z sytuacją gospodarczą w regionie. Ich działalność ma wpływ na rozwój regionu, przede wszystkim przez świadczenie różnorodnych usług na rzecz przedsiębiorców, które przyczyniają się m.in. do poprawy efektywności działalności gospodarczej, tworzenia nowych podmiotów oraz do rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego. Stąd ważne jest usystematyzowanie wiedzy przedsiębiorców w zakresie oferty instytucji otoczenia biznesu, które mogą być ważnym elementem planu rozwoju poszczególnych obszarów.

Kontynuowanie współpracy z miastami partnerskimi - kontynuacja współpracy między samorządami miasta Suwałk a miastami partnerskimi w zakresie gospodarczym, edukacji i innym

Cel szczegółowy 3.3. Rozwój lokalnego rynku pracy					
Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
3.3. Rozwój lokalnego rynku pracy	3.3.1. Punkt informacyjny dla cudzoziemców	NGO	Pracownicy z zagranicy	30 000 zł rocznie	Miasto Suwałki (dotacja)
	3.3.2. Klasy patronackie w szkołach średnich	szkoły, UM WO, firmy, SODN	Średnie i duże przedsiębiorstwa	w zależności od potrzeb	Miasto Suwałki, fundusze UE, firmy prywatne
	3.3.3. Dostosowanie kształcenia w szkołach średnich do potrzeb firm z branż kluczowych	szkoły, UM WO, firmy, SODN	Przedsiębiorcy	w zależności od potrzeb	Miasto Suwałki

Punkt informacyjny dla cudzoziemców – kontynuacja dotychczas prowadzonego punktu informacyjnego dla cudzoziemców, który świadczy porady w zakresie lokalnego rynku pracy dla cudzoziemców przebywających na terenie miasta oraz podejmuje działania w celu zwiększenia stopnia integracji społecznej cudzoziemców zagrożonych wykluczeniem społecznym. Biorąc pod uwagę deficyt migracyjny miasta, pojawienie się cudzoziemców w Suwałkach pozytywnie przekłada się na lokalny rynek pracy, ale jest również istotne dla utrzymania poziomu produkcji i wzrostu PKB.

Klasy patronackie w szkołach średnich – działanie ma na celu współpracę z pracodawcami, polegającą na wprowadzeniu innowacji w kształceniu zawodowym. Tworzenie klas patronackich sprzyja lepszej współpracy szkół z pracodawcami w celu najlepszego zapoznania uczniów ze specyfiką zawodu. Środki na ten cel będą pochodziły z budżetu miasta Suwał oraz ze źródeł zewnętrznych, w tym budżetu UE

Dostosowanie kształcenia w szkołach średnich do potrzeb firm z branż kluczowych – kontynuacja dotychczasowego działania ukierunkowanego na dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja gospodarcza i demograficzna stawia przed miastem nowe wyzwania. Dlatego ważne jest wzmocnienie potencjału edukacji, a szczególnie zadbanie o wysoką jakość i dostosowanie kształcenia branżowego w szkołach średnich.

Cel szczegółowy 3.4. Dialog samorządu z biznesem					
Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
3.4. Dialog samorządu z biznesem	3.4.1. Rozwijanie praktyki konsultacji z przedsiębiorcami polityk, programów i aktów prawa miejscowego	Rada Gospodarcza przy Prezydencie Miasta Suwałk, IPG	urzędnicy, firmy	W ramach zadań własnych	Rada Gospodarcza przy Prezydencie Miasta Suwałk, IPG

Rozwijanie praktyki konsultacji z przedsiębiorcami polityk, programów i aktów prawa miejscowego – kontynuacja dotychczasowych działań samorządów ukierunkowanych na współpracę z biznesem. Celem zadania jest angażowanie przedsiębiorców, w tym przedstawicieli Izby Przemysłowo Gospodarczej w tematykę, która bezpośrednio ich dotyczy. Konsultacje społeczne dają przedsiębiorcom rzeczywiste poczucie współdecydowania (także w procesie tworzenia prawa), a ich głos może mieć istotny wpływ na usprawnienie procesów administracyjnych. Możliwość zabierania głosu i uczestniczenia w działaniach i decyzjach władzy jest ważna nie tylko ze względu na potencjalnie lepsze dostosowanie prawa do potrzeb społecznych, ale również z punktu widzenia społeczeństwa demokratycznego, między innymi dlatego, że zwiększa ogólną skłonność społeczeństwa do interesowania się sprawami publicznymi.

Dialog prowadzony z powodzeniem do tej pory zostanie podniesiony na wyższy poziom dzięki wspólnej realizacji konkretnych działań określonych w nowym Programie. Nowa jakość dialogu będzie polegała na tym, że będzie on się skupiał na rozwijaniu określonych w Programie mechanizmów, optymalizacji procesów i maksymalnemu włączaniu w te działania nowych przedsiębiorców. Dialog jest też niezbędny, żeby działania te zaowocowały realnym wzrostem przedsiębiorczości w mieście.

6.4. Cel operacyjny 4.

Promocja
suwalskiej przedsiębiorczości

Cel szczegółowy 4.1.
Wspólna promocja suwalskiego biznesu w mieście i regionie

Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
4.1. Wspólna promocja suwalskiego biznesu w mieście i regionie	4.1.1. Włócznia Jaćwingów - coroczna nagroda dla przedsiębiorcy	UM	Przedsiębiorcy	5 000 zł rocznie	Miasto Suwałki
	4.1.2. Nagroda „przedsiębiorców dla przedsiębiorców”	IPG, PNT	Przedsiębiorcy	według potrzeb	IPG, PNT
	4.1.3. Suwalski Portal Gospodarczy	UM WP, PNT, firmy	Przedsiębiorcy	30 000 zł rocznie	Miasto Suwałki, sponsorzy (firmy)
	4.1.4. Rozwinięcie funkcji i promocji partnerów Suwalskiej Karty Mieszkańca	UM PKP	Przedsiębiorcy, mieszkańcy	-	Miasto Suwałki, Przedsiębiorcy
	4.1.5. Webinary Made in Suwałki nt. innowacji i technologii wytworzonych w Suwałkach	UM PKP, PNT	Przedsiębiorcy	ok. 30 000 zł rocznie	Miasto Suwałki

Włócznia Jaćwingów - coroczna nagroda dla przedsiębiorcy - Kontynuacja corocznych nagród Prezydenta Miasta Suwałk przyznawanych za wybitne zasługi dla miasta we wszystkich dziedzinach życia publicznego, w tym dla przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą na terenie Suwałk, którego nagradzane produkty lub usługi są przedmiotem własnej działalności i cieszą się uznaniem konsumentów.

Nagroda „przedsiębiorców dla przedsiębiorców - Organizacja nowej inicjatywy promującej najlepszych przedsiębiorców w mieście. Coroczny konkurs, w którym nagrody będą przyznawane przedsiębiorcom wyróżniających się wizją, innowacyjnym myśleniem i sukcesami biznesowymi. Konkurs wypełnia misję wspierania, rozwoju i promocji najbardziej wartościowych firm prywatnych.

Suwalski Portal Gospodarczy - Portal ma na celu lepsze, bieżące informowanie o sprawach biznesu w Suwałkach. W wariantcie optymalnym, przy zagwarantowanym finansowaniu, zakłada się stworzenie pierwszego portalu gospodarczego miasta wyspecjalizowanego w dostarczaniu wiadomości o najważniejszych gałęziach przemysłu oraz trendach i zmianach zachodzących w gospodarce. Portal będzie oparty na rzetelnej i kompleksowej wiedzy branżowej. W wersji minimum, z niskimi kosztami, będzie to rozbudowa dotychczasowego portalu tematycznego serwisu miejskiego um.suwalki.pl.

Rozwinięcie funkcji i promocji partnerów Suwalskiej Karty Mieszkańca - Suwalska Karta Mieszkańca uprawnia do wielu zniżek i preferencji, m.in. bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską dla dzieci i młodzieży czy tańszych biletów dla pozostałych uczestników programu, tańszych biletów do Aquaparku Suwałki i innych obiektów sportowych Miasta Suwałki. Działanie zakłada zwiększenie listy partnerów Suwalskiej Karty Mieszkańca i tym samym zwiększenia liczby zniżek i preferencji dla przedsiębiorców i pozostałych mieszkańców miasta.

Webinary Made in Suwałki nt. innowacji i technologii wytworzonych w Suwałkach - organizowanie internetowych seminariów prowadzonych i realizowanych za pomocą technologii webcast, umożliwiających obustronną komunikację między prowadzącym spotkanie a uczestnikami, z wykorzystaniem wirtualnych narzędzi poruszających tematykę innowacyjności, technologii, działalności badawczo-rozwojowych

Cel szczegółowy 4.2. Wspólna promocja przedsiębiorczych Suwałk w kraju i za granicą					
Kierunki działań	Zadania realizacyjne	Podmioty odpowiedzialne	Grupy docelowe	Koszty	Źródła finansowania
4.2. Wspólna promocja przedsiębiorczych Suwałk w kraju i za granicą	4.2.1. Forum Biznesowe Pogranicza	PNT	Przedsiębiorcy	ok. 120 000 zł rocznie	Miasto Suwałki, firmy, fundusze zewnętrzne
	4.2.2. Kampanie promocyjne „Przeprawdzam się do Suwałk” dla młodego biznesu	UM PKP	Absolwenci uczelni, specjaliści, startupy - spoza Suwałk	ok. 20 000 zł rocznie	Miasto Suwałki

	4.2.3. Profile biznesowe Suwałk w kluczowych sieciach społecznościowych (np. LinkedIn)	UM PKP	Przedsiębiorcy, specjaliści spoza Suwałk	w miarę potrzeb	Miasto Suwałki
	4.2.4. Promocja gospodarcza regionu na targach i kongresach gospodarczych	UM PKP	Firmy	w miarę potrzeb	Miasto Suwałki

Forum Biznesowe Pogranicza - kontynuacja organizacji międzynarodowego wydarzenia biznesowego, w ramach którego organizowane są targi wystawiennicze dla firm i instytucji, konferencje, szkolenia, spotkania networkingowe oraz inne wydarzenia towarzyszące

Kampanie promocyjne "Przeprowadzam się do Suwałk" dla młodego biznesu - działania mające na celu promocję gospodarczą i inwestycyjną Miasta Suwałki ukierunkowaną na zachęcenie młodych ludzi i powrotu do rodzinnego miasta i podejmowania pracy / tworzenia biznesu w mieście

Profile biznesowe Suwałk w kluczowych sieciach społecznościowych (np. LinkedIn) - założenie profili biznesowych Suwałk w kluczowych sieciach społecznościowych jest nowym podejściem. Ma służyć pojmowaniu otwartości wobec nowych form komunikowania się, chęć zaangażowania w tę formę przepływu informacji szczególnie młodych użytkowników.

Promocja gospodarcza regionu na targach i kongresach gospodarczych - głównym celem zadania w tej grupie jest promocja gospodarcza Miasta Suwałki i terenów inwestycyjnych w ogólnokrajowych mediach (płatne reklamy, sponsorowane artykuły itp.)

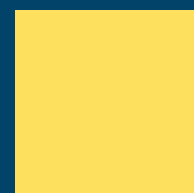

7. Młode Przedsiębiorcze Suwałki – kluczowy pakiet działań programu

Formułując cele i priorytety Programu Rozwoju Przedsiębiorczości, władze miasta szczególną uwagę przykładają do działań skierowanych do młodych ludzi – absolwentów suwalskiej uczelni, ale również absolwentów uczelni w całym kraju, których zachętą do powrotu do rodzinnego miasta może być tylko dobrze skoordynowana polityka proprzedsiębiorcza.

Polityka proprzedsiębiorcza miasta ma dawać młodym przedsiębiorcom / specjalistom w różnych branżach wszelkie możliwe szanse rozwijania ich pełnego potencjału, aby mogli uczestniczyć w kształtowaniu przyszłości miasta oraz w zielonej i cyfrowej transformacji.

Dlatego część działań opisanych w rozdziale 6, a skierowanych do młodych ludzi planujących związać życie zawodowe z miastem Suwałki stanowią jeden bardzo wyraźny pakiet działań „Młode przedsiębiorcze Suwałki”.

W skład pakietu „Młode przedsiębiorcze Suwałki” wchodzi następujące działania:

Ośrodek Karier Suwalskich Absolwentów (OKSA)

Monitorowanie karier absolwentów szkół średnich i uczelni wyższej z Suwałk oraz tworzenie trwałych form współpracy z absolwentami, instytucjami rynku pracy, zachęcających młodych ludzi do powrotu/ do zamieszkania w Suwałkach

Suwalski Starter Kariery - stypendia zamawiane

Studia z dopłatą 1000 zł/mies. Stypendium będzie wypłacane studentom ostatnich czterech semestrów studiów inżynierskich lub magisterskich.

Suwalskie Inicjatywy Mieszkaniowe

Pakiet działań samorządu obejmujący:
- premiowanie młodych przedsiębiorców w naborze mieszkańców TBS,
- nową ofertę mieszkań służbowych w formule TBS (we współpracy z firmami),
- lobbing na rzecz nowych regulacji prawnych umożliwiających samorządowe dopłaty do najmu i/lub kredytu mieszkaniowego dla młodych specjalistów branż kluczowych (jako Suwalski Bon Mieszkaniowy)

Suwalski Bon Rozwoju Biznesu

Wsparcie firmy w początkowej fazie: Inkubator PNT w pierwszym roku prowadzenia działalności i bon na wsparcie firmy w wysokości 1000 zł/mies. na usługi w Parku w drugim roku działalności.

Tabela 11. Pakiet „Młode Przedsiębiorcze Suwałki”.
Źródło: opracowanie własne

8.

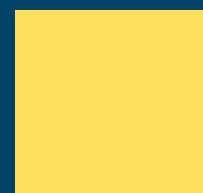
Mapa

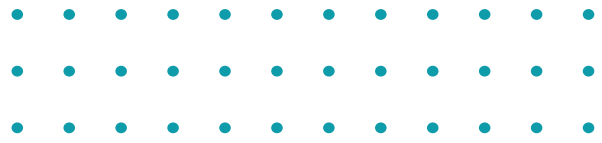
kompetencji i monitoring realizacji

Monitorowanie wskaźników dotyczących rozwoju przedsiębiorczości i ogólnego rozwoju gospodarczego miasta będzie służyło skwantyfikowaniu celu głównego oraz celów strategicznych i operacyjnych Programu Rozwoju Przedsiębiorczości Suwałk do 2030 roku.

Wprowadzenie systemu monitoringu Programu Rozwoju Przedsiębiorczości pozwoli na ocenę stopnia osiągnięcia zaplanowanych celów i zadań Programu poprzez analizę realizacji wskaźników produktu i rezultatu oraz ocenę zgodności realizowanego Programu z założeniami Strategii Rozwoju Miasta Suwałki 2030. Wskaźniki Programu odnoszą się do rzeczowych, bezpośrednich efektów podjętych działań w ramach poszczególnych zadań. Są to efekty wypracowane na skutek wydatkowania środków i liczone są w jednostkach materialnych.

Monitoring Programu Rozwoju Przedsiębiorczości polegać będzie na:

- bieżącym monitoringu realizacji zadań,
- okresowym monitoringu prowadzonym w cyklach dwuletnich poprzez opracowanie Sprawozdania częściowego z realizacji Programu Rozwoju Przedsiębiorczości,
- zbiorczym podsumowaniu realizacji Programu z określeniem stopnia osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu w postaci Sprawozdania z realizacji Programu Rozwoju Przedsiębiorczości

Sprawozdanie częściowe z realizacji zadań Programu opracowane będzie w okresach dwuletnich przez Wydział Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Suwałkach na podstawie danych otrzymanych od osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań i przedstawiane Radzie Miasta Suwałki.

Sprawozdanie z realizacji Programu Rozwoju Przedsiębiorczości Suwałki 2030, opracowane będzie za cały okres realizacji Programu przez Wydział Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Suwałkach w oparciu o zgromadzoną dokumentację potwierdzającą realizację poszczególnych zadań i przedstawione do końca drugiego kwartału roku następnego Radzie Miasta Suwałki. Sprawozdanie zawierać będzie ocenę osiągniętych rezultatów oraz wyjaśnienia zaistniałych rozbieżności w stosunku do pierwotnych założeń Programu. Informacje dotyczące postępu realizacji zadań Programu sporządzane będą na karcie monitoringowej. Wnioski wynikające z bieżącego oraz okresowego monitoringu realizacji zadań Programu Rozwoju Przedsiębiorczości Suwałki 2030, stanowić będą podstawę do proponowania modyfikacji zapisów niniejszego Programu.

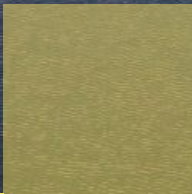

9. Podsumowanie i uwagi wdrożeńiowe

Podsumowując Program Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Suwałk do 2030 r. należy zauważyć, że ma kompleksowy i aktywny charakter. Jest ukierunkowany na tworzenie odpowiedzialnego biznesu, a także otwartego i przyjaznego przedsiębiorczego środowiska, systemowych rozwiązań w zakresie stosowania instrumentów wsparcia przedsiębiorców, szczególnie młodych rozpoczynających swój pierwszy biznes w Suwałkach. Ma również na celu zbudowanie trwałych form współpracy pomiędzy nauką, administracją i biznesem. Realizacja celów dokumentu powoli skonkretyzować wizję Programie Rozwoju Suwałki 2030: „Suwałki – miasto dobrego życia, zrównoważonego rozwoju dzięki silnym mieszkańcom, nowoczesnej gospodarce i wyjątkowemu środowisku.

Wdrożenie niniejszego programu nie będzie możliwe bez uwzględnienia dwóch kluczowych warunków:

1. **Zaangażowania samych przedsiębiorców**, instytucji i podmiotów tworzących ciała doradcze na rzecz procesu wdrażania programu, w szczególności poprzez czynny udział w realizacji działań i inicjatyw przewidzianych w niniejszym dokumencie.
2. **Uruchomienia mechanizmów finansowania** dla skutecznego wdrożenia programu. Jednostki realizujące działania programu muszą dysponować określonym budżetem, aby możliwe było wdrożenie nowych działań promujących suwalską przedsiębiorczość i przedsiębiorców.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba przedsiębiorstw w REGON w Suwałkach na koniec 2021 roku wg klas wielkości. Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS	11
Tabela 2. Czołowe suwalskie firmy pod względem liczby pracowników, obrotów i inwestycji – stan na 2022 r. (oprac. własne)	20
Tabela 3. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Suwałkach na 10 tys. ludności. Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS. *Liczba ludności za 2021 r. na podstawie estymacji własnych.	22
Tabela 4. Porównanie wskaźnika podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. Ludności z innymi miastami regionu i kraju. Źródło: GUS i estymacje własne (dot. liczby ludności).	23
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną wpisane do rejestru REGON według formy prawnej. Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS ..	24
Tabela 6. Aktywizacja zawodowa (682 osób) w poszczególnych formach. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS	33
Tabela 7. Wskaźnik liczby instytucji otoczenia biznesu w poszczególnych jednostkach terytorialnych w przeliczeniu na 10 000 podmiotów gospodarczych w 2021 r. (GUS 2022) ..	40
Tabela 8. Projekty realizowane przez Miasto Suwałki dot. rozwoju kompetencji zawodowych mieszkańców Suwałk z funduszy UE.	43
Tabela 9. Zestawienie stawek podatków od nieruchomości w Suwałkach i innych miastach województwa podlaskiego. Źródło: Dane GUS	52
Tabela 10. Analiza SWOT. Źródło: opracowanie własne	59
Tabela 11. Pakiet „Młode Przedsiębiorcze Suwałki”. Źródło: opracowanie własne	94

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarczych w Suwałkach wg głównych sekcji i działów PKD (niektóre nazwy skrócone). Źródło: GUS	11
Wykres 2. Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w zł (podmioty o liczbie pracujących >9) (GUS 2022)	12
Wykres 3. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 2014-2020 (GUS 2022)	13
Wykres 4. Liczba zarejestrowanych ciągników siodłowych w Suwałkach w latach 2013-2020 (GUS 2022)	14
Wykres 5. Liczba turystów krajowych i zagranicznych w Suwałkach i powiecie suwalskim w latach 2014-2021 (GUS 2022)	15
Wykres 6. Liczba udzielonych noclegów turystom krajowym i zagranicznym w Suwałkach i powiecie suwalskim w latach 2014-2021 (GUS 2022)	16
Wykres 7. Liczba lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (GUS 2022)	17
Wykres 8. Liczba spółek handlowych w Suwałkach w latach 2014-2021 (GUS 2022)	24
Wykres 9. Produkcja sprzedana przemysłu w wybranych jednostkach terytorialnych na 1 mieszkańca w latach 2014-2020 (GUS 2022).	25
Wykres 10. Suma wartości dofinansowania oraz liczba projektów z funduszy UE realizowanych przez suwalskich przedsiębiorców na dzień 3 maja 2022 r. według wielkości przedsiębiorstwa. Źródło: oprac. własne na podstawie rpo.wrotapodlasia.pl	28
Wykres 11. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Suwałkach (w podmiotach >9 zatrudnionych) oraz stosunek średniej krajowej. Źródło: Dane GUS	30
Wykres 12. Średnie wynagrodzenie miesięczne brutto w 2020 r. w wybranych samorządach w porównaniu do Suwałk i Polski. Źródło: Dane GUS	30
Wykres 13. Struktura podmiotów biorących udział w badaniu poziomu satysfakcji suwalskich przedsiębiorców. Źródło: Badanie wizerunkowe Suwałk przeprowadzone przez Instytut IPC	45
Wykres 14. Ocena warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Suwałkach wśród przedsiębiorców. Źródło: Badanie wizerunkowe Suwałk przeprowadzone przez Instytut IPC	45
Wykres 15. Najbardziej oczekiwane formy wsparcia przedsiębiorców w Suwałkach. Źródło: Badanie wizerunkowe Suwałk przeprowadzone przez Instytut IPC	47
Wykres 16. Struktura dochodów Miasta Suwałki w 2022 r. Źródło: UM33	
Wykres 17. Struktura dochodów własnych Miasta Suwałki w 2022 r.	51
Wykres 18. Podstawowe obszary interwencji miasta w rozwój przedsiębiorczości. Źródło: opracowanie własne	63
Wykres 19. Program Rozwoju Przedsiębiorczości w Strategii Rozwoju Miasta Suwałki 2030 Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Suwałki 2030	66
Wykres 20. Drzewo celów Programu Rozwoju Przedsiębiorczości Suwałki 2030. Źródło: opracowanie własne	73

Załącznik nr 1

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON
według sekcji i działów PKD 2007 w Suwałkach w latach 2014-2021

PKD 2007	NAZWA DZIAŁU	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	DYNAMIKA 2014/2021
OGÓŁEM		6969	6930	6900	6955	6966	7086	7276	7429	6,6%
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	68	69	68	71	67	65	64	65	-4,4%
Sekcja A dział 01	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	36	36	37	39	36	36	35	37	2,8%
Sekcja A dział 02	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	27	29	27	28	27	25	24	23	-14,8%
Sekcja A dział 03	Rybactwo	5	4	4	4	4	4	5	5	0,0%
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	18	19	17	17	18	17	14	14	-22,2%
Sekcja B dział 08	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	18	19	17	17	17	16	12	12	-33,3%
Sekcja B dział 09	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo	0	0	0	0	1	1	2	2	0,0%
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	543	526	521	522	496	488	495	502	-7,6%
Sekcja C dział 10	Produkcja artykułów spożywczych	70	68	59	57	56	54	51	50	-28,6%
Sekcja C dział 11	Produkcja napojów	7	7	8	8	6	5	5	5	-28,6%
Sekcja C dział 13	Produkcja wyrobów tekstylnych	8	8	10	11	10	9	8	9	12,5%
Sekcja C dział 14	Produkcja odzieży	36	38	39	38	34	34	33	34	-5,6%
Sekcja C dział 15	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	2	2	2	3	2	2	1	1	-50%
Sekcja C dział 16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka	55	54	48	50	46	45	51	49	-10,9%
Sekcja C dział 17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	14	12	14	14	13	13	12	12	-14,3%
Sekcja C dział 18	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	28	27	24	25	19	21	24	22	-21,4%

PKD 2007	NAZWA DZIAŁU	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	DYNAMIKA 2014/2021
Sekcja C dział 20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	2	3	2	2	5	5	4	4	100,0%
Sekcja C dział 22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	23	25	23	23	21	18	18	18	-21,7%
Sekcja C dział 23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	38	36	32	30	29	27	27	27	-28,9%
Sekcja C dział 25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych	68	61	63	63	65	66	66	66	-2,9%
Sekcja C dział 26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2	4	7	7	6	5	5	3	50,0%
Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	7	6	7	6	4	4	4	4	-42,9%
Sekcja C dział 28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowanych	9	9	12	13	13	13	13	15	66,7%
Sekcja C dział 29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep	1	1	1	1	1	1	1	1	0,0%
Sekcja C dział 30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	4	5	5	4	3	3	3	5	25,0%
Sekcja C dział 31	Produkcja mebli	79	70	71	76	70	74	76	80	1,3%
Sekcja C dział 32	Pozostała produkcja wyrobów	44	44	45	43	43	41	41	40	-9,1%
Sekcja C dział 33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	46	46	49	48	50	48	52	57	23,9%
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	14	16	29	53	49	41	35	36	157,1%
Sekcja E	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	11	13	12	11	12	15	15	14	27,3%
Sekcja E dział 36	Pobór, uzdatnianie wody i dostarczanie wody	1	1	1	1	1	1	1	1	0,0%
Sekcja E dział 37	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	2	2	2	2	2	2	2	2	0,0%
Sekcja E dział 38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów, odzysków surowców	8	10	9	8	9	12	12	11	37,5%
Sekcja F	Budownictwo	715	688	698	736	780	838	897	950	32,9%
Sekcja F dział 41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	305	299	299	301	319	333	346	361	18,4%
Sekcja F dział 42	Roboty związane z budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	54	55	48	50	50	56	57	55	1,9%
Sekcja F dział 43	Roboty budowlane specjalistyczne	356	334	351	385	411	449	494	534	50,0%
Sekcja G	Handle hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1915	1864	1795	1761	1712	1706	1712	1695	-11,5%
Sekcja G dział 45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	259	268	255	262	263	269	258	262	1,2%

PKD 2007	NAZWA DZIAŁU	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	DYNAMIKA 2014/2021
Sekcja G dział 46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	418	416	422	408	368	365	366	364	-12,9%
Sekcja G dział 47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1238	1180	1118	1091	1081	1072	1088	1069	-13,7%
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	615	629	634	662	673	668	668	670	8,9%
Sekcja H dział 49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	583	598	602	625	627	622	615	614	5,3%
Sekcja H dział 50	Transport wodny	0	0	0	1	1	0	0	0	0,00%
Sekcja H dział 51	Transport lotniczy	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Sekcja H dział 52	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	30	30	31	33	41	41	46	48	60,0%
Sekcja H dział 53	Działalność pocztowa i kurierska	2	1	1	3	4	4	5	8	300,0%
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	180	185	179	180	172	176	182	199	10,6%
Sekcja I dział 55	Zakwaterowanie	27	29	28	29	25	29	33	38	40,7%
Sekcja I dział 56	Działalność usługowa związana z żywnością	153	156	151	151	147	147	149	161	5,2%
Sekcja J	Informacja i komunikacja	152	153	159	163	184	202	212	231	52,0%
Sekcja J dział 58	Działalność wydawnicza	25	23	23	18	17	17	17	17	-32,0%
Sekcja J dział 59	Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	16	18	17	18	19	20	24	24	50,0%
Sekcja J dział 60	Nadawanie programów ogólnodostępnych	5	5	6	6	6	6	5	5	0,0%
Sekcja J dział 61	Telekomunikacja	13	12	12	14	12	12	11	10	-23,1%
Sekcja J dział 62	Działalność związana z oprogramowaniem	69	71	79	87	112	125	132	150	117,4%
Sekcja J dział 63	Działalność usługowa w zakresie informacji	24	24	22	20	18	22	23	25	4,29%
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	267	269	265	260	256	241	244	246	-7,9%
Sekcja K dział 64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	48	51	52	54	51	45	46	46	-4,2%
Sekcja K dział 65	Ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0%
Sekcja K dział 66	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	219	218	213	206	2052	196	197	199	-9,1%
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	252	259	267	280	282	296	308	323	28,2%

PKD 2007	NAZWA DZIAŁU	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	DYNAMIKA 2014/2021
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	622	646	650	636	657	670	702	706	13,5%
Sekcja M dział 69	Działalność prawnicza, naukowa i techniczna	149	153	154	154	159	165	177	183	22,8%
Sekcja M dział 70	Działalność firm centralnych (head offices), doradztwo związane z zarządzaniem	34	43	44	47	45	51	69	65	91,2%
Sekcja M dział 71	Działalność w zakresie architektury i inżynierii, badania i analizy techniczne	194	189	179	177	182	187	190	184	-5,2%
Sekcja M dział 72	Badania naukowe i prace rozwojowe	2	2	6	6	6	6	8	6	200,0%
Sekcja M dział 73	Reklama, badanie rynku i opinii publicznej	49	54	58	57	63	64	62	60	22,4%
Sekcja M dział 74	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	170	179	183	171	176	171	169	181	6,5%
Sekcja M dział 75	Działalność weterynaryjna	24	26	26	24	26	26	27	27	12,5%
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	158	163	157	167	174	180	193	191	20,9%
Sekcja N dział 77	Wynajem i dzierżawa	21	21	24	22	27	29	28	25	19,0%
Sekcja N dział 78	Działalność związana z zatrudnieniem	1	2	3	8	13	14	14	16	1500,0%
Sekcja N dział 79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	25	24	23	23	19	20	22	22	-12,0%
Sekcja N dział 80	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	9	9	8	9	8	8	8	8	-11,1%
Sekcja N dział 81	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	59	62	54	56	54	57	68	64	8,5%
Sekcja N dział 82	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	43	45	45	49	53	52	53	56	30,2%
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	24	23	24	24	242	25	25	25	4,2%
Sekcja P	Edukacja	281	269	271	253	264	271	278	293	4,3%
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	467	468	475	474	497	507	523	536	14,8%
Sekcja Q dział 86	Opieka zdrowotna	442	443	449	453	471	483	495	511	15,6%
Sekcja Q dział 87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem	4	4	4	4	4	3	5	4	0,0%
Sekcja Q dział 88	Pomoc społeczna bez zakwaterowania	21	21	22	17	22	21	23	21	0,0%
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	109	108	110	106	110	114	123	134	22,9%
Sekcja R dział 90	Działalność twórcza związana z kulturą	18	17	17	16	16	17	24	27	50,0%

PKD 2007	NAZWA DZIAŁU	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	DYNAMIKA 2014/2021
Sekcja R dział 91	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	6	6	5	5	5	5	5	5	-16,7%
Sekcja R dział 92	Działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi	2	1	1	1	0	0	0	0	-300%
Sekcja R dział 93	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	83	84	87	84	89	92	94	102	22,9%
Sekcje S i T	Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	558	549	558	561	522	542	559	570	2,2%
Sekcja S dział 94	Działalność organizacji członkowskich	274	273	278	282	230	231	2330	241	-12,0%
Sekcja S dział 95	Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	62	59	58	55	56	57	57	50	-19,4%
Sekcja S dział 96 i Sekcja T dział 97 i 98	Pozostała indywidualna działalność usługowa + Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników + Gospodarstwa domowe produkujące wyroby	222	217	222	224	236	254	269	279	25,7%

**Program
Rozwoju
Przedsiębiorczości**

Miasta
Suwałk
do 2030 r.

